Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat | פרייז 20 גראשען | **היינט 8 זייטען**

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 214 (1209 | Łódź, Wtorek 13 Września 1927 r. | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג ט"ז אלול תרפ"ז. | Nr. 214 (1209

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

סיים וועט פונאנדערגעלאזט ווערען,

אויב ער וועט ארויפשטעלען אויף דער טאג-ארדנונג די פראגע וועגען זעלבסטפערוואלטונגען

ווארשא, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). צוליב דער בעפארשטעהענדער סיים-סעסיע מערקט זיך שוין א געוויסע אויפלעבונג. מארגען, דינסטאג, אין אווענד וועט פארקומען א זיצונג פון סעניארען קאנווענט, אויף וועלכער ס'וועלען בעשטימט ווערען די טערמינען פון דער ערשטער סיים-זיצונג און דער טאג-ארדנונג.

די שטעלונג פון דער רעגירונג צו דער סיים-סעסיע וועט זיין אפהענגיג פון דעם, וואס פאר א טאג-ארדנונג ס'וועט בעשטימט ווערען פאר די ארבייטען פון סיים.

אויב אויף דער טאג-ארדנונג וועט געשטעלט ווערען די פראגע וועגען די זעלבסטפערוואלטונגען, וועט די סיים-סעסיע געשלאסען ווערען און דער סיים וועט פונאנדערגעלאזט ווערען.

זיצונג פון דער מינדערהייטס-סעקציע.

ווארשא. 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט פארמיטאג איז אין אינערן מיניסטעריום אונטער פארזיץ פון אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי פארגעקומען א זיצונג פון דער קאמיסיע פאר די ענינים פון נאציאנאלע מינדערהייטען. אין דער זיצונג בעהמען אנטייל לעווענהארץ פון לעמבערג און דער געוו. מיניסטער וואסילעווסקי. אויפ'ן ארט פון די ארויסגעטרעטענע מיטגלידער פון דער קאמיסיע האלובקא און דעפ. זוויעזשינסקי זענען קיין אנדערע מיטגלידער נישט בעשטימט געווארען.

די קאמיסיע האט קיין שום בעשלוסען נישט אנגענומען און האט נאר אויסגעהערט די בעריכטען וועגען די פארארדנונגען, וואס זענען ארויסגעגעבען געווארען בזמן די זומער-פעריען.

ווארשא. 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט דער וויצע-פרעמיער בארטעל אויפגענומען דעם אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי.

מלוכה-פרעזידענט געקומען קיין ווארשא.

ווארשא, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער מלוכה-פרעזידענט איז געקומען אויף 2 טאג קיין ווארשא, פון וואנען ער וועט צוריק פאהרען קיין ספאלא. דעם 23 וועט דער מלוכה-פרעזידענט ארויספאהרען קיין שלעזיען, וואו ס'וועט פארקומען אנ' ענטהילונג פון א דענקמאל פאר'ן פרעזידענט נארוטאוויטש.

קאטאסטראפע אין דער לופט.

פויזען, 12. (טעלעפאניש) נאכ'ן נאכמיטאג זענען צוליב דער לופט-פלאטע-וואך פארגעקומען פראפאגאנדע-פליהען פון די לופט-שיפען. צוויי שיפען האבען זיך נאכמיטאג צוזאמענגעשטויסען און זענען צושמעטערט געווארען. די לופט-פליהער פארוטשניק פאטעק און סערזשאנט שימאנקאוויטש זענען ערנסט פערוואונדעט געווארען.

געכאפט אנ'אינטערנאציאנאלען אפעריסט.

וואס האט געהאט גרויס ערפאלג ביי די קריניצער קור-געסט.

קריניץ, 12. (טעלעפאניש), דא האט מען געכאפט א אינטערנאציאנאלען אפעריסט יאן ראמסקי, וואס ווערט שוין לאנג ארומגעזוכט דורך דער אויסלענדישער און פוילישער פאליציי. אין קריניץ האט ער זיך אנגעגעבען אלס פראפעסאר-ארצט, געוועזענער דאצענט פון קעמברידזשער אוניווערזיטעט און ארדינאטאר פון פוילישען „רויטען קרייץ".

ביי די קריניצער קור-דאמען האט דער „דאקטאר" געהאט אזא אויסערגעוועהנליכען ערפאלג.

געכאפט האט מען איהם צוליב אנ'אנקלאגע פון א דארפיש מיידעל, מיט וועלכער ער האט געשריבען תנאים און ביי איהר אויסגענארט 2000 זלאטעס.

ביים ארעסטירען האט מען נישט געפונען קיין שום דאקומענטען, אויסער א דיפלאם אויף א מאגאזשיסט, ס'האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, אז אפילו דער דאזיגער דיפלאם איז געווען א געפעלשטער.

רעגירונגס זיג אין יוגאסלאוויע.

בעלגראד, 12. (פס. טעל.) די נעכטיגע וואהלען וואס זענען נעכטען פארגעקומען אין יוגאסלאוויען האבען געבראכט א זיג פאר דער רעגירונגס-פארטיי.

אלע מיניסטארען זענען אויפסניי ווידער געוועהלט געווארען.

האנדעלס-בעציהונגען — פוילען-א"י.

לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריעלער עפענען א לאגער אין חיפה.

(קאנפערענץ פונ'ם פוילישען קאנסול אין חיפה מיט אינדוסטריעלער וועגען עקספארט קיין א"י).

ווארשא, 12. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער פוילישער קאנסול אין חיפה דעפ. הויזנער האט אפגעהאלטען א ריי קאנפערענצען מיט די פארשטעהער פון דער פוילישער אינדוסטריע, בפרט פון דער לאדזשער טעקסטיל-אינדוסטריע, וועגען שאפען א נעהענטערען קאנטאקט צווישען פוילען און א"י. דעפ. הויזנער האט אנגעוויזען, אז ס'ווערען אין פוילען נישט אויסגענוצט די מעגליכקייטען פון א ערעצוויישען האנדעל מיט'ן מזרח, וואס קען געהן דורך א"י.

אויף דער בעראטונג איז אנגענומען געווארען דער פראיעקט צו שאפען א סקלאד פון סחורות אין חיפה.

דעפ. הויזנער האט אויך אנגעוויזען, אז ס'ווערען נישט אויסגענוצט די פארבינדונגען מיט עגיפטען. 25 פראצענט פונ'ם צוימוואל, וואס ווערט טראנספארטירט פון עגיפטען גלייך קיין לאדז, דארפען צוריק קיין עגיפטען ווערט פארבישט ארויסגעפיהרט, הגם ס'זענען דערצו פארהאנען גוטע מעגליכקייטען, אזוי צ. ב. קענען אהין עקספארטירט ווערען פאטאש זאלצען, וואס איז גענוג קאנקורענץ-פעהיג, צעמענט א. אנד.

דעפ. הויזנער האט אויך אפגעהאלטען אייניגע קאנפערענצען מיט פארטרעטער פון די פוילישע פאטאש-פאבריקען און זיי געמאכט קאנקרעטע פארשלאגען.

אלוועלטליכע קאנפערענץ פון „אגודת ישראל"

עפענט זיך היינט אין קראקא.

קראקא, 12 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) מארגען דינסטאג עפענט זיך דא די אלוועלטליכע קאנפערענץ פון ועד הפועל פון דער „אגודת ישראל". צו דער קאנפערענץ קומען פון פראנקפורט א. מ. די ה"ה יעקב ראזענהיים, ד"ר פנחס כהן, ריינפעלדער, ד"ר האלפענדער א. אנד. פון פוילען פאהרען ארויס צו דער קאנפערענץ דעפ. קירשבוים, הרב לעווין, וועלכער קומט פון מאריענבאד און זישע פרידמאן.

די קאנפערענץ וועט דויערן דינסטאג און מיטוואך.

LEKARZ-DENTYSTA—צאהן-ארצט

M. KARABANOW

וסכאדניא 31 (אין הויף) טעלעפאן 59-09

היילט, פלאמבירט ציהט צייהנע געגען שמערצען, קינסטליכע ציינער אהנע גומענס און רעפאראטורען ווערען שנעל און ביליג אויסגעפיהרט. נעהמט אן פון 9 פריה ביז 8 אין אווענד. 1195 טעמשניצע פרייזען. בעראטונג אומזאנסט.

פון אלטע בינדעס און קראוואטען ווערט איבערגעמאכט אויף נייע שלייפעלעך אוי קראוואטען, ווי אויך פארשידענע בינדעס צו וואשען, און אויך פון נייע שטאפען צו ביליגע פרייזען. ביי הערשקאוויטש, וואלבארסקא 31.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 53 יאהר מיין ליבער און נישט-פערגעסענער מאן, אונזער טייערער פאטער, שוויגער-פאטער, גרויס-פאטער, ברודער און שוואגער

נ. ע. **יעקב אהרן** ב"ר דוד ז"ל **יוזעפאוויטש**

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, ט"ז אליל תרפ"ז, 1 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-הויז ברושעוש נער 1, מעלדען דאס מיט טיעפען צער

די טיפטרויעריגע הינטערבליבענע.

910

קאפע-רעסטאראן

„בריסטאל"

פעטריקאווער 30, טעלעפאן 25-91.

איך עמפפעהל דעם געעהרטען פובליקום די גוטע בעקאנטע טעה, ווי אויך קאפע צו ערמעסיגטע פרייזען:

1	גלאז טעה	25 גר.
1/2	" שווארצע קאפע	25 גר.
1	" ווייסע אדער שווארצע קאפע	50 גר.

מיט אכטונג **ה. בערנהיים.**

876

Dr. med

G. GERSZTAJN

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

Traugutta 12 (קרומקע)

נעמט אן פון 12³⁰ ביז 2, פאר אונבעמיטעלטע פון 7 ביז 8 אוו.

געדענקט,

אז דער איינציגער רויט-וויין, וועלכער איז ווירקליך א רפואה צו מאגען-קראנקהייטען, איז

„כרמל"-„MEDOK"

ער איז ריין, נאטירליך און נעהרענד פאר פערשוואכטע [illegible]

פארציגלונג: מיט לאכע און פלאמבע.

אונאבהענגיגקייט פון עבר־הירדן.

ענגלאנד זאל האבען געשלאסען אנ׳אפמאך מיט עבר־הירדן

ירושלים. (י.ט.א.) די אראבישע צייטונג „יארמוק" פערעפענטליכט דעם אינהאלט פון אפמאך, וואס זאל די טעג האבען געשלאסען געווארען צווישען דער ענגלישער רעגירונג און דער רעגירונג פון עבר־הירדן. ווי די אראבישע צייטונג טיילט מיט, אנערקענט ענגלאנד די פולשטענדיגע אונאבהענגיגקייט פון עבר־הירדן אונטער דער הערשאפט פון עמיר אבדולאה, וועלכער ווערט אנערקענט אלס דער הויפט פון דער מיליטערישער, יורידישער לעגיסלאטיווער און אויספיהר־מאכט.

עס ווערען געמאכט פארבערייטונגען צו די וואהלען פון א לעגיסלאטיוו־ראט, וואס זאל בעשטעהען פון 15 ביז 20 מיטגלידער. פון די מיטגלידער פון לעגיסלאטיוו־ראט וועט דער עמיר שאפען א רעגירונג, וואס וועט בעשטעהען פון 5 מיניסטארען: א פרעמיער־מיניסטער, אינערן־, יוסטיץ־, בילדונג־ און קריגס־מיניסטארען.

דער אפמאך צווישען ענגלאנד און עבר־הירדן איז געשלאסען געווארען אויף 2 יאהר. ענגלאנד איז גרייט צו בעזארגען די רעגירונג פון עבר־הירדן מיט די נויטיגע פאכמענער און ראטגעבער.

די שלום־זיצונג פון ציוניסטישען קאנגרעס.

באזעל, 12 (יט"א טעלעגראפיש). די שלום־זיצונג פון קאנגרעס איז פארגעקומען זונטאג 11 אווענד.

מיט שלום־רעדעס זענען ארויסגעטרעטען ד"ר וויצמאן און סאקאלאוו.

ד"ר וויצמאן האט אין זיין רעדע גערופען די פערזאמלטע ענערגיש ווייטער צו ארבייטען פאר׳ן ציוניסטישען אידעאל.

אין דער שלום־רעדע האט סאקאלאוו פערזיכערט, אז אין דעם נאהענטסטען יאהר וועט ער זיך אבגעבן דורכצופיהרען א הלואה פאר׳ן אויפבוי פון ארץ־ישראל.

דאס לעצטע ווארט האט געהאלטען לעאָ מאצקין, וועלכער בעצייכענט דעם 15־טען קאנגרעס אלס דעם ערנסטסטען פון אלע קאנגרעסען. ער איז געווען פול מיט האפנונגען.

מיט׳ן געזאנג פון „התקוה" איז דער קאנגרעס געשלאסען געווארען.

נאכ׳ן אויפשטאנד אין ליטא.

ריגא, 12. דער ליטווישער אינערן־מיניסטער האט ערקלערט די פארשטעהער פון דער פרעסע, אז דער אויפשטאנד אין טוירא[גי] איז שוין פולשטענדיג ליקווידירט. די אנפיהרער פון אויפשטאנד קאפיטאן מאַיוס, געוו. מיטגליד פון דער סאָצ.־דעמאקראטישער פראקציע אין ליטווישען סיים מיקאלסקי און דער גימנאזיאל־לעהרער סאלטאן זענען אויף אנ׳אויטאמאביל אנטלאפען קיין אויסלאנד. מיטנעהמענדיג מיט זיך פון טוירא[גי]ער אבטיילונג פון דער ליטווישער מלוכה־באנק 2,130,000 ליט. לויט די לעצטע ידיעות איז מצד די אויפשטענדלער געהרג׳עט געווארען דער סטודענט פון קאוונער אוניווערזיטעט באניס און פון רעגירונג־מיליטער איז געהרג׳עט געווארען דער פארושניק פון אולאנער פולק קעמעל. פון קאוונא און מעמעל זענען ארויסגעשיקט געווארען מיליטער־פליען קיין ווירא[ני]. לויט אנדערע ידיעות זענען אויסגעבראכען אונרוהען אויך אין אליטא.

ווילנא, 12. (טעלעגראפיש) די 2 ליטווישע דעפוטאטען, וואס זענען אנטלאפען קיין ווילנא, בעפינען זיך ביים ווילנער וויצע־שטאט־פרעזידענט ה׳ טשיזש, וועלכער געהער צו פ.פ.ס.

ווי עס ווייזט זיך ארויס, האט דער אויפשטאנד אין ליטע בכלל נישט געטראגען קיין קאמוניסטישען כאראקטער, נאר א סאציאל־דעמאקראטישען. די אויפשטענדלער האבען געוואלט קעמפען געגען די פאשיסטען און וישט געגען דער דעמאקראטיע. פעריקעהרט. דער אויפשטאנד האט געטראגען א ריין דעמאקראטישען כאראקטער.

קאוונא, 12 (אטע) אין א אפיציעלען קאמוניקאט ווערט מיטגעטיילט, אז דעם 10־טען און 11־טען זענען ווייטער פארגעקומען ארעסטען פון די אנטיילנעהמער אין דעם אטענטאט. ס׳זענען ארעסטירט געווארען איבער 100 פערזאן.

ווי די צייטונגען טיילען מיט ווערען ארעסטירט סאציאל־דעמאקראטען, צווישען זיי פיל בעוואוסטע טיים־דעפוטאטען.

אין א געשפרעך מיט א זשורנאליסט האבען זיי געגעבען א ריהה ערקלערונגען.

אויף דער פראגע, ווי אזוי זיי זענען געווארען אויפגענומען אין פוילען, האבען זיי ערקלערט, אז זיי האבען גארנישט געחלומ׳ט וועגען אזא אויפנאהמע. זיי האבען געמיינט, אז מען וועט זיי זיכער ארעסטירען. די פוילישע מאכט האט זיי אבער גלייך געגעבען אזוי רעכט אהן שום פארמאליטעטען. אזונס האבען זיי זיך אבסאלוט נישט פארגעשטעלט.

די סבה פון זייער אנטלויפען איז פאלגענדע:

מיט איניגע טעג צוריק איז געווען אין קאוונא דער שעף פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס־ביורא ביים פעלקער־בונד, אלבערט טאמא מיט׳ן צוועק זיך צו בעקענען מיט די ארבייטער־פער־העלטעניסען אין ליטא. דער פארזיצער פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען האט יהם איבערגעגעבען א מעמאריאל, אין וועלכען עס איז געשילדערט געווארען די לאגע פון די ליטווישע ארבייטער. גלייך דערנאך האט פאליציי דורכגעפיה׳רט א רעוויזיע ביי ביידע דעפוטאטען און זיי בעוואלט ארעסטירען. זיי האבען דעריבער געמוזט אנטלויפען.

אויף דער פראגע, ווי איז יעצט דאס ליטווישע פאלק געשטימט צו דער מעגליכקייט פון א פארשטענדיגונג מיט פוילען האבען זיי געענטפערט, אז דאס ליטווישע פאלק איז קיינמאל נישט געווען פיינדליך געשטימט צו פוילען. עס האט בלויז געהערשט אנ׳אנטאגאניזם אויף׳ן כאציאלען באדען, ווייל די פויערים זענען ליטווינער און די פריצים פאליאקען. אבער יעצט נאכדעם, ווי עס איז געווארען דורכגעפיהרט די אגראררעפארם, איז דער אנטאגאניזם בעדייטענד שוואכער געווארען און ווערט בלויז אונטער בזה׳לפען דורכ׳ן קלער.

אבער נישט קוקענדיג אויף דער ברייטער אנטי פוילישער אגיטאציע הערשט נישט ביים ליטווישען פאלק קיין שנאה צו פוילען. פערקעהרט א דערנעהנטערונג צווישען די צוויי פעלקער האט די בעסטע אויסזיכטען ביי די ברייטע ליטווישע מאסען.

וואס ערקלערען די 2 אנטלאפענע ליטווישע דעפוטאטען?

ווילנא, 12. (טעלעגראפיש) די 2 ליטווישע דעפוטאטען, וואס זענען אנטלאפען פון קאוונא און דא בעקומען פון דער פוילישער מאכט אזיל־רעכט, זענען דער פרעזעס פון דער זשנס־ראלע פון די ליטווישע פראפעסיאנעלע פעראיינען אין קאוונא, יוזעף מאלאוסקי און דער פרעזעס פון אלגעמיינעם ליטווישען פראפעסיאנעלען פעראיין פון ערד־ארבייטער, ה׳ קאדיס.

לובאוויטשער רבי בעזעצט זיך אין ריגע.

ריגע, 12. (יט"א טעלעגראפיש). דער לובאוויטשער רבי האט זיך בעזעצט אין ריגע. די לעטלענדישע רעגירונג האט שוין ארויסגעגעבען דעם רבי׳ן די נעהעריגע ערלויבניש.

Dr. med. M. GLAZER
צוריקגעקעהרט.
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאן 45-49
הויט־און ווענערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9.30, 12—2 און 7—8 אוו.

לעצט אויפמערקזאם!
נאך א פולשטענדיגער רעארגאניזאציע פון מיין ווערקשטעל, עמפפעהל איך די ג׳ קינדשאפט פון איינענער אויסארבייטונג אין
א גרויסען אויסוואהל
געבעטע שטיהל
געדעקט מיט לעדער, גאבעלין, מאראקא, זייד, ווי אויך
גאבעלין־ און זייד־
קאזעטקעס, מאטראצען
פון פערשידענע סארטען, טישען און טישלעך (אוואלע) גאנדראלקעס
אטאמאנס אלעס לויט פארזיכער מאדעלען פון עכט טרוקען האלץ.
לאנגטערמיניגע גאראנטיע. לאנגטערמיניגע גאראנטיע.
צוגענגליכע פרייזען און בעסטע בעדינגונגען.
בעפאר איהר קויפט, בעט איך אונבעדינגט צוצושטיין מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען.
מיט אכטונג
י. א. וואיטשעכאווסקי,
10 נאוואמיעסקא 10

אין דער 7־קלאסיגער קנאבען־שולע
פון יצחק גאלדבערג פאס.־שולץ 16
ווערען צום נייעם שול־יאהר 1927/28 אנגענומען תלמידים, שול־פליכטיגע, ווי אויך אנפענגער, 6 יעהריגע קינדער צו ערמעסיגטען שכר־למוד.
אין דער דאזיגער שולע האבען שטענדיג די יודישע רעליגיאנס למודים, יודישע היסטאריע און העברעאישע שפראך פערנומען דעם אויבען. אין דעם קומענדיגען שול־יאהר וועלען אבער נאך בעזונדערס אינ׳ם שול־פראגראם בעדייטענדע ענדערונגען צום גוטען אריינטרעטען, דערונטער אויך דאס, וואס עס וועט אויך אין דער נאכמיטאג־צייט טעגליך שעה געלערענט ווערען ספעציעל יודישע למודים, ווי: חומש, רש״י, נ״ך און גמרא.
אנמעלדונגען — אין קאנצעלאריע פון דער שולע יעדען טאג פארמיטאג.
ביי דער אנמעלדונג זענען נויטיג די מעטריקעס פון דעם קינד. 817

Dr. med.
H. Lajchter
קאנסטאנטינער 9.
רוג זשכאדניע טעל. 49-86
צאהן־כירורג
מעטע. פון כירורגישע קרענקהייטען ווי: שטשענקעס, ג׳מענס, דזשאנסלעס, צאהן־פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אן פון 1½—5 און זונטאג פון 9—11.

Wyższe
Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. KACENELSONA
Cegielniana 28, tel. 51-79.
עס ווערען אנגענומען שילער אין אלע קלאסען. קינדער פון 6 יאהר ווערען אנגענומען אהן עקזאמענס.
פאר שילער (אבסאלווענטען) פון פאלקס־שולען וועלען געמאכט ווערען געוויסע פערלייכטערונגען ביים אננעהמען זיי אין 4־טען און 5־טען קלאס.
די למודים האבען זיך שוין אנגעהויבען.
אין דער ערשטער העברעאישער פרעבעל־שולע (לויט דעם נייעסטען ענטוויקלונגס־סיסטעם) ווערען פערשריבען קינדער פון 4 יאהר אן.
ביים איינשרייבען די שילער דארפען בייגעלעגט ווערען א מעטריקע און א פאקען־שיין.
די קאנצעלאריע איז טעטיג טאג־טעגליך, פון 10—1 פריה און פון 4—6 נאכמיטאג.
די דירעקציע. 878

וויכטיג פאר גאלאנטעריע־סוחרים! 598
געטרעס
אין דעטייל, שטעמט אויף לאגער, ביי
ש. ראסמאן, צעגעלניאנא 48.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט.
זשכאדניא 57 (צעגעלנ.19)
טעלעפאן 37-70.
ספעציאל־ארצט פאר הויט־און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעהמט אן פון 4—8 אין אווענד.
פאר פרויען פון 4—5 אין א ספעציעלען ווארטע־זאל. 603

דאמסקע און צאהנטעכניק
י. ביטענסקי
5 קאנסטאנטינער 5
נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד.
פרייזען ביליגע! תשלומים אויך צוגעלאזט

טליתים־פאבריק
אויסגעארבייטונג פון טליתים, האלב־טליתים וואלענע טליתים פאר ... דערקרשע, ווי אויך טליתים־קלביים הארט און רעקל מיט אויפשריפ־טונגען, אויך בערעלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ה. צישרינאוסקי, קאמיענא 1.
אין צחתמען מויער פערמער. קומט און איבערצייגט אייך! 592
בעמערקונג: ס׳ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צו תיקונען.

Dr. med.
BRAUN
נאלעווקי 28
טעלעפאן 40-26
צוריקגעקעהרט.
ספעציאל־ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ־ליכט (הער־אויספאל)
נעמט אן פון 9—11 פריה און פון 5 — 8 אווענד

די מאדערנסטע
לאמפען
פאר שפייזע־צימערן און קאבינעטע
קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס־פרייזען נור ביי
א. י. אייזנער, פאלורניאווא 25
בעמערקונג: ס׳ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבערארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, ווי אויך אקסעדירט.

791
בעקאנטמאכונג.
אייער אויסערליכער אויסזעהן
איז א וויכטיגער לעבענס־פאקטאר, דעריבער ווענדעט זיך מיט אייערע בעשטעלונגען נאר אין דעם
הערען־שניידער־אטעליער
ז. ראפוף, קרולעווסקא 153
(פראנט, 2־טען שטאק)
וואו עס ווערען אויסגעפערטיגט אלערליי מענער־גארדעראבען נאך לויט די נייעסטע מאדעלען, ווי אויך געגענליך אויף וועקסלען.
צוגענגליכע פרייזען.

חוזק

פון זיך אליין.

אויף דעם מזרח-יאריד אין לעמבערג האט אויך די גזולשאפט „ראזואי“ אויסגעשטעלט איהרע עקספאנאטען — מוסטערן פון איהר פאטריאטישער פעטיגקייט אויף די געביטען פון האנדעל און אינדוסטריע.

זעלבסטפארשטענדליך, אז די דאזיגע עקספאנאטען האבען דעם זעלביגען ריח און טעם, וואס אין דעם געוועהנליכען שאנ-טעגליכען מערקעהר, און זענען נאך מחמת דער יום-טוב'דיגער שטימונג פון דעם מזרח-יאריד א ביסעל אויסגעציואנען און בוגעפוצט, אזוי אז —

דארטען ווערען פערטיילט אויפרופען צו באיקאטירען די יודען, און קעריקאטורען, וואס מאכען חוזק פון אונזער קאנטער מיגראציע...

דאס הייסט פשוט — דער „אריאפעאישער האנדעל און אינדוסטריע“ פון דעם „ראזואי“, וואס איז אזוי רייזיג ענטוויקעלט, און וואס שטעהט אויף אזא הויכער מדרגה, שמעקט אן און מאכט מ'געלעכטער פון דעם יודישען מסחר, וועלכער ליגט נאך אין די ווינקלען, און דארף נעבעך אנקומען אין די גרויסע „ראזואי“-פאבריקען און לאגערן, כדי צו פערזארגען זיך מיט סחורה...

דער אומבעהאלפענער קאליקע, וואס קאן ממש א קאץ אנ'עק נישט פערטיגען, און וואס קאן נישט אויסהאלטען קיין שום סוחר'ישע קריטיק און קאנקורענץ; די אומגעלומפערטע אינסטיטוציע, וואס האלט זיך אויף בלויז מיט דעם כח פון „פאטריאטיזם“ — זי האט זיך געפונען פאר נויטיג און פאסענד ארויסצושטעלען אין דער עפענטליכקייט.

ביי לייטען גיבען די מאסנעבענדע פאקטארען אכטונג, אז דער חוזק זאל נישט ארויס אין דרויסען, און מען באהאלט א הם בחדרי-חדרים, און ביי אונז, אז מ'איגטערוועניר אין דער פערוואלטונג פון דעם לעמבערגער יאריד, ענטפערט מען, אז מען קאן דעם „ראזואי“ נישט שטערען אין זיין אגיטאציע, ווייל ער האט אנגעדונגען א פאוויליאן, און די אנטיסעמיטישע בראשורען און פלוג-שריפטען ווערען בעטראכט אלס — עקספאנאטען...

יא, עקספאנאטען! אבער דא האנדעלט זיך דאך, איינענטליך, נישט אזוי פיל אין דעם חוזק מאכען איבער'ן יוד, ווי דאס שפאסען און פערשוואכען דעם אוטאריטעט פון דער פוילישער ווירטשאפטליכקייט בכלל!

ווי פערשטעהען עס נישט די לייטענדע ארגאנען?

מן.

ווי לעבען די יודען אין שוועדען.

(קארעספאנדענץ פון שטאקהאלם).

אין שוועדען זענען פערהאן בערך צעהן טויזענד יודען. — ווען זענען געקומען די ערשטע יודען אין שוועדען. — בערוהמטע יודען אין דער שוועדישער קונסט און ווימענשאפט. — א העלפט יודען זענען אנגעקומענע פון פוילען, ליטע און רוסלאנד. — יודישע בעשעפטיגונגען און יודישע „גבירה'שאפט“. — די פערשטעלונגען וועגען יודישען לעבען אין דער וועלט. — די יודישע יוגענד. — יודישער אקאדעמישער קלוב און יודישע ליטעראַרישע געמיינשאפט. — וויפיל וועגען יודען אין שוועדען. — די אינטערנאציע וועגען רב.

די צאהל יודען, וואס איז פערהאן אין שוועדען בעטרעפט אומגעפעהר 10,000. די ערשטע יודען האבען זיך דא בעזעצט מיט 153 יאהר צוריק. ביז דאן האבען יודען נישט געהאט קיין רעכט צו בעטרעטען דעם שוועדישען באדען. אבער דעמאלט איז נאך אויך נישט אפגעשאפט געווארען דער פערבאט. דאס איז געווען א צופעליגער אקט פון דעם קעניג גוסטאוו דעם 3. צווישען די ערשטע יודען האבען זיך אבער דא געפונען זייער ענערגישע מענשען, וועלכע האבען זיך נישט בעגנוגענט מיט דעם, וואס מען האט זיי נאר געגעבען די מעגליכקייט אריינצוקומען אין לאנד. זיי האבען גלייך אנגעהויבען צו פיהרען א קאמף פאר'ן אפשאפען די בעשרענקונגען אין אלגעמיין.

דער היסטארישער ארטיקעל פון יודישען קאמף געגען בעשרענקונגען האט זיך געצויגען ביז בערך די אכציגער יאהרען פון פאריגען יאהרהונדערט, נאך דעם טרעט לאנגזאם אריין א נייע עפאכע מיט נייע קלאסען-שאטירונגען, א גאנץ פערבלייבט דאך, אז די צייט, וואגען וועלכער מיר האבען גערעדט, האט געשאפען די גייסטיגע פיזיאנאמיע פון די שוועדישע יודען.

עס איז בוכשטעבליך נישטא אין שוועדען קיין איין צווייג פון וויסענשאפט, ליטעראטור, קונסט, אינדוסטריע און האנדעל, וואו יודען האבען נישט געשפילט א זעהר בעדייטענדע ראָל. עס איז כדאי אנצואווייזען, אז ביז נישט לאנג זענען ביים שטאקהאלמער אוניווערזיטעט געווען 3 קאטעדרעס פון ליטעראטור און שיינע קונסט, וועלכע זענען געווען פערנומען דורך 3 יודישע פראפעסארען. צווישען זיי איז געווען אייגער פון די גלענצענדע קלאסישע דיכטער אסקאר לעווערטין.

אלס דער גרעסטער שוועדישער קינסטלער ווערט פאר אלע צייטען פערבלייבען דער יודישער מאלער ערנסט יאזעפזאן און א זעהר חשוב'ן ארט אין דער ענטוויקלונג פון דער שוועדישער קולטור, פערנעמט אויך דער דיכטער און מוזיקער יאקאב יאזעפזאן.

עס איז אוממעגליך אין די ראמען פון א בריף צו אויסרעכענען און צו געבען כאטש א קורצע כאראקטעריסטיק איבער די גרויסע לייט — יודען, וואס האבען געלעבט און געארבייט און לעבען און ארבייטען נאך היינט אין שוועדען. אין דער וואונדערבארער לעגענדע פון סעלמא לאגערלעף „נילס האלגערסאן“ געפינען מיר א בעשרייבונג פון א האנדארבעט-שול אין נעס, דאס איז אנ'אינסטיטוציע, מיט וועלכע שול-לעהרער פון דער גאנצער וועלט, אפילו פון יאפאן און כינע, בענוצען זיך און די שול איז ארגאניזירט געווארען דורך א יודען אבראמסאן.

א העלפט פון 10 טויזענד שוועדישע יודען זענען אריינגעוואנדערט פון ליטע, פוילען און רוסלאנד. און מען רעדט נישט נאר שוועדיש. מען שרייט און מען שעלט און מען שווערט זיך נאך נישט ערגער, ווי אין דער אלטער היים! צווישען די רוסישע יודען זענען דא פיל ארביימער, און בעלי-מלאכות, די גרעסטע צאהל אבער זענען קליין-הענדלער. מען הויזירט, מען האט קליינע קראמען און מען פערמיטעלט אלץ, וואס מענשען קויפען און פערקויפען. עס מערקט זיך עפיס נישט, אז די עקאנאמישע לאגע פון די דאזיגע יודען זאל זיין אזוי גלענצענד. דא זענען פערהאן א היפש ביסעל קבצנים, דער אונטערשיד איז נאר דער, וואס ביי אונז זיצען די ארימע לייט אויך בגנך אפט אויף פאלטערן-שטולען.

אין שטאקהאלם, איז אויסער דער גרויסער סינאגאגע, וועלכע ווערט אונטערגעהאלטען פון די יודישע פרומע-לייט מיט דר. ערנפרייז אלס גייסטליכען פיהרער, אויך פערהאן א פוילישער בית מדרש, וואס ווערט שטענדיג בעזוכט און מיט וועלכען עס זענען ענג פערבונדען די ארגאניזאציעס מקור חולים און רודף-חסד. פאר דער צייט פון ימים נוראים זענען דא פערהאן נאך צוויי אזעלכע מניינים.

זעלבסטפערשטענדליך איז דאס קולטורעלע לעבען פון די רוסישע יודען וועלכע געפינען זיך דא אין שוועדען, מעהר אדער ווייניגער א פערגליוועטער. אנטוויקלט פון דער גרויסער יודישער וועלט, איזאלירט פון די שטעט און שטעטלעך, פון וואנען זיי זענען געקומען, לעבען זיי נאך אין א וועלט פון אלטע פארשטעלונגען און זיי דאכט זיך נאך אלץ, אז אין די רייהען פון דעם יודישען פאלק זענען קיין שום שנויים נישט פארגעקומען פאר דער צייט פון די 20—30 יאהר, זינט זיי האבען פערלאזען זייער אלט פאטערלאנד. די רעליגיעזע דאגמאטישע זייט פון יודישען לעבען איז פאר זיי דער „א“ און „ת“ פון יודענטום.

עס איז נאך דעם אלעמען נישט שווער פארצושטעלען זיך, אז מיר האבען דא צו טון מיט צוויי גייסטיג-פערשידענע וועלטען. אין סטאקהאלם נעהט די יודישע יוגענד דורך א רעליגיעזע שול, וועלכע שטעהט אונטער דער לייטונג פון דר. ערנפרייז. פערשטעהט זיך, אז קיין ארטאדאקסישער יוד קען זיך מיט אזא שול נישט צופרידענשטעלען. אין דער ווירקליכקייט אבער גיבט די אונטעריכט-סיסטעם בעוויזט בעסערע רעזולטאטען אין זין פון היסטארישען און עטישען ענגער מיט'ן יודענטום, דערפאר ווייל זי איז בעסער צוגעפאסט צו דער צייט און די שוועדישע פערהעלטנישען. דער „אקאדעמישער קלוב“ ארבייט צווישען די יודישע אקאדעמיקער און די „ליטערארישע געמיינשאפט“ האט שוין ארויסגעגעבען א רייע וויכטיגע ביכער. בעזונדערס איז צו בעמערקען, אז אונטער דער השפעה פון דער „געמיינשאפט“ איז ארויסגעגעבען געווארען דער זאמעלבוך „די יודען“ אונטער דער רעדאקציע פון דר. ערנפרייז און דעם וועלטבערימטען סלאוויסט דר. יענסען.

דאס וויכטיגסטע ווערק איז דאך געשאפען געווארען פון דעם גימנאזיע-פראפעסאר דר. וואלענשטיין. א לאנגיאהריגע ארבייט, וואס איז ארויסגעגעבען געווארען פון פארגעסטען שוועדישען בוכפערלאג און הייסט „די יודישע געשיכטע אין שוועדען“. צו דעם לעקסיקאן איז אויך ארויסגעגעבען פון דעם זעלביגען פערלאג „די קוועלען צו דער יודישער געשיכטע אין שוועדען“ אויך פון דר. וואלענשטיין. דאס ווערק איז נישט איינפאך די געשיכטע פון די שוועדישע יודען. דאס איז א גרויס מייסטערווערק, וואס בעלייכט מיט שטארקע שטראהלען די יודישע לאגע אין איראפע אין אלגעמיין און דריגגט אריין אין אלע איינצעלהייטען פון דער היסטארישער עפאכע אין שוועדען, ווען יודען האבען נאך נישט געהאט רעכט צו וואוינען אין לאנד און נאכדעם, ווען זיי האבען געקעמפט צו דערגרייכען די דאזיגע רעכטען.

צום סוף וויל איך אונטערשטרייכען, אז אויב אונזער איצטיגער צושטאנד וואלט קיין אויסזיכטען נישט געהאט פערענדערט צו ווערען, וואלטען די ווייטערדיגע פערספעקטיוען פון שוועדישען יודענטום געווען זעהר טרויעריגע. מען דארף אבער צום גליק קיין בעזונדערער אפטימיסט נישט זיין, כדי שוין איצט צו קענען זעהן די קאנטורען פון עפעס נייעס פאר די קומענדיגע דורות. מען מערקט שוין איצט, ווי עס ווערט בעלייגט א פונדאמענט צום קומענדיגען בריק, וואס וועט געבויט ווערען פון די יונגע און פאר די יונגע. די קולטור-פאקטארען, וואס האבען זיך פאר דער לעצטער צייט בעוויזען אויפ'ן יודישען האריזאנט — איך מיין דר. ערנפרייז'ס ציל-בעוואוסטזיניגע ארבייט מיט די קינדער, דער אקאדעמישער קלוב און די ליטערארישע געמיינשאפט — מוזען מיט נאטור-אויטווענדיגקייט שאפען א נייע פערענדערטע יודישע סביבה, באזונדער ליגט דאס נאך אין דער צוקונפט. איינס איז דאך זיכער, אז די קולטורעל שטארקערע ריכטונג וועט אונטער דעם אויפבויאונגס-פראצעס האבען א גרעסערע השפעה אויף די נאכגעבליבענע.

איידער איך פארענדיג דעם בריף, מוז איך נאך פראטעסטירען געגען דער באוואוסטער אינטערוויו וועגען א רב מיט א פוילישער רבצין“, וואס ווערט דערצעהלט וועגען שוועדען. נאך איידער דער צווייטער ראבינער איז געוועהלט געווארען, האט שוין א גרויסע פאנאטיקער אגיטאציע אנ'אינטרעסאציע געגען דעם ראבינער דערפאר, וואס ער איז כלומרשט פערהייראט מיט א קריסטין. עס האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז דעם ראבינערס פרוי איז אריבער צום יודענטום, נאך איידער זיי זענען בעוועזען פערהייראט. די שוועדישע פערזאמלונג האט אין געגענטייל איינגעזעהן, אז אזא שריט פערדינט די גרעסטע אכטונג און רעספעקט.

ב. מער

אויג אויף אויג מיט'ן טויט

א פעראורטיילטער צום טויט דערצעהלט זיינע איבערלעבענישען.

פון ראובן ברײנין.

בעת ר. ברײנינ'ס רײזע איבער רוסלאנד האט איהם א בעקאנטער פראפעסאר בעקענט מיט א פערזאן, וועלכער איז געווען פער'משפט צום טויט דורך דער טשע-קא און איז דערנאך בעגנעדיגט געווארען. דער ניצול-געווארענער פון טויט האט פאר'ן שריפטשטעלער דערצעהלט זיינע איבערלעבונגען אין דער טויטען-קאמער. מיר ברענגען דא אנ'אויסצוג פון דער ערצעהלונג.

...מיין ווילדע אויפרעגונג דעם ערשטען מאמענט, ווען מיר איז צום בעוואוסטזיין געקומען, אז איך מוז באלד דערשאסען ווערען, האט מיין קערפער גלייך געבראכען. איך האב געמוזט באלד איינזעהן, אז עס נישט קיין אנטרינונג פון טויט. עס וועט מיר גארנישט העלפען. דער טויט שטעהט פאר די אויגען און מיין שיקזאל איז בעשלאסען. געבראכט, אומגעבראכט — איך מוז דערשאסען ווערען אט, אט...

איך בין אגידערגעפאלען אוממאכטיג אויפ'ן באדען צומישט, אין א מין „הינטען אהער-פלאטץ“. וועגען איינשלאפען איז קיין רייד נישט געווען. עס האבען זיך געבאמבעלט אין קאפ פאנטאסטישע, ווילדע, משונה'דיגע געדאנקען. צווישען זיי האט שארף, וואונדערבאר בעשטימט איין געדאנק, איין וואונש: איך וויל נישט שטארבען...

עס האבען זיך בעטראגען געשווינדער אין קאפ דעראינערונגען. מיין גאנצער פריהערדיגער לעבען האט פארבייגעשוועבט אין בילדער פאר מיינע אויגען.

א לעבען פון כמעט פערציג יאהר האט זיך קאנצענטרירט אין א קליינער ווײלע.

איך האב נאך אמאל אלץ דורכגעלעבט. איך האב זיך אליין געזעהן אלס קינד, אלס גימנאזיסט, אלס סטודענט, אלס פארטיי-מענש, אלס ליבענדער און געליבטער, אלס האנדעלנדער און שטרעבענדער... איך האב פאר מיינע אויגען געזעהן מיינע עלטערן, מיינע פריינד מיין געליבטע... איינצעלהייטען, לאנג פערגעסענע אדער אפגעמעקטע לעבענס-עפיזאדען האבען אין מיר אויפגעלעבט — און אלץ איז געווען איבער געגאסען מיט א צויבערליכקייט... אלץ, דאכט זיך, איז געווען אזוי זיס, אזוי שעהן און גוט, אזוי ליכטיג און ענטציקענד.. ווי בליק-שנעל האט זיך דאס אלץ אפגעוויקעלט, אפגעשפילט און אפגעשיבעלט... דאס איז דאך געווען נאר א פארשפיל, אנ'איינלייטונג, א הקדמה צו עפוואס נאך שעהנערעס, גאך ליכטיגערעס... צו דעם הויפט זין פון לעבען — און דא, ווערט מיר קלאר, מוז איך נאר געמויטעט ווערען וועגען ערגיץ וועלכען פעהלער, וועגען א פאלשען עדות, וועגען.. אבער עס האט מיך וויידער ארומגעכאפט דער ווילדער שרעק פאר'ן טויט. און איך האב נישט געקאנט נאכפארשען, נאכזוכען און גריבלען איבער די אורזאכען, די מאטיוען פון'ם טויט-אורטייל; איך בין נישט געווען אין שטאנד נאכצופאלגען וועגען נערווענטישקייט און אומגערעכטיגקייט... דער ווילען צום לעבען האט אין מיר אלעס בעהערשט...

אין דעם דאזיגען צושטאנד האב איך פערלוירען יעדען בעגריף פון צייט. מיין גאנצער פריהערדיגער לעבען האט זיך צוזאמענגעשרומפט אין איין קורצער מינוט... אין א קורצען טרוים... ניין, עס איז קיין טרוים, קיין ווידזיאן געווען, נאר א נאקעטע, הארטע, ביטערע ווירקליכקייט — און די ווירקליכקייט איז געווען דער טויט, דאס פערשווינדען, דאס נישט זיין, דאס קיינמאל מעהר נישט זיין, דאס נישט וויסען, אז מען איז נישט מעהר...

יעדער שארך, יעדער סקריפ אין טויטען-שטיבעל האט מיר אנגעזאגט דעם טויט — אט קומט מען מיך נעמען, אט-אט וועט מען מיך שיסען... איין קויל, איין שאס און אלעס וועט זיין אויסגעלאשען, ווי קיינמאל נישט געבוירען געווארען, ווי קיינמאל נישט דאגעווען. דאס לעבען וועט בלייבען, די וואס לעבען, די וואס וועלען מיך שיסען, די וואס האבען מיך פעראורטיילט צום טויט, פעראורטיילט אומשולדיג, דורך א טעות, דורך שלעכטסקייט, דורך א נקמה בעפעהל, — די אלע וועלען בלייבען לעבען, אטעמען, וועלען לעבען און טויטען אנדערע, און פילייכט וועלען אנדערע זיי טויטען — איך וועל אבער מעהר נישט זיין... וואו איז דא א זין?

ניין, אלץ איז אומזיניג, אלץ א בליגדער צופאל... און קאפ האט גע-

(ענדע אויף דער 7 טע זייט).

נייע שאפער-קורסען פון „ארט“ אין בערלין.

בערלין. (י.ט.א.) די אבסאלווענטען פון די שאפער-קורסען, וואס זענען ארגאניזירט געווארען דורך דעם „ארט“ אין בערלין, האבען שוין כמעט אלע בעקומען בעשעפטיגונג. איצט ארגאניזירט די בערלינער אפטיילונג פון „ארט“ נאך 2 שאפער-קורסען. א בעדייטענדער טייל פון די ניי-אנגענומענע שילער פון די קורסען זענען האנדעלס-אנגעשטעלטע, וואס געפינען נישט קיין בעשעפטיגונג און געהען צוליב דעם איבער צו פיזישער ארבייט.

Dr. med. H. LUBICZ

צעגעלניאנא 43, טעל. 61-52

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מין-קראנקהייטען.

מיט סאלוגנקווארץ-לאמפען (אולטרא-ווייאלעט)

נעמט אן. פון 8—10 און פון 5—8 אוונט.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטען, ספעצ. פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראלונגען און קונסטליכע בערג-זון.

נעמט אן פון 3—4 נאכמיטאג און פון 4—6 דער לעטשניצע „חשולקא“.

יעדער פ״לכסבלאט
13 סעפטעמבער 1927.

דאס לאדזשער לעבען

יעדער פאלקסבלאט
13 סעפטעמבער 1927.

13
דינסטאג
טז
אלול תרפ״ז

סעפטעמבער
זון־אויפגאנג 4.28
זון־אונטערגאנג 6.49
לעבנ פון מאג. 12, 13

וועהלער־רשימות.

(–) היינטיגען דאנערשטאג וועלען שוין די וועהלער־רשימות ארויסגעהאנגען ווערען אין וואהל־ביוראָ׳ען, כדי די וועהלער זאלען האבען די מעגליכ־קייט צו קאנטראלירען, צי זיי זענען אריינגעטראגען געווארען אין די רשימות.

אויב עמיץ וועט ניט האבען אריינ־געטראגען געווארען אין די רשימות, אדער זיין נאמען איז פערדרעהט אויס־געשריבען, וועט ער קענען רעקלאמי־רען שריפטליך אדער מינדליך ביים פארזיצער פון דער קאמיסיע.

שטראפען

פאר נישט אפהיטען דעם סא־ניטארען צושטאנד.

(ב) אין צוזאמענהאנג מיט׳ן צירקו־לאר פון אינערן־מיניסטעריום וועגען אפהיטען דעם סאניטארען צושטאנד אין שטאט, האט דער רעגירונגס־קאמיסאר צוטיילט די שטאט אויף 744 ראיאנען און אויף יעדען ראיאן וועט האבען אויפזיכט א פאליציאנט, וועלכער וועט האבען רעכט באלד ארויפצולעגען שטראפען אויף אלע, וועלכע היטען נישט דעם סאניטארען צושטאנד אין זייערע לאקאלען.

דער געשטראפטער וועט קענען אפע־לירען געגען דער שטראף אין משך פון 2 וואכען צו דער וואיעוואדזשאפט.

א פערזאמלונג

ביי די מאגאזין־שניידער

וועגען צעכען־געזעץ.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פעראר־דנונג וועגען צעכען־געזעץ, איז אין מאגאזין־שניידער־מייסטער־פעראיין פאר־געקומען א פערזאמלונג געווידמעט דער פראגע.

נאכדעם ווי עס איז ארומגערעדט געווארען דער פריערדיגער מצב אין וועלכען דאס מאגאזין־פאך געפינט זיך, איז באשלאסען־געווארען צו רופען א צווייטע פערזאמלונג, וועלכע זאל ארומנעמען דעם גאנצען צווייג; אנ־ווייזען אלע פארמאליטעטען, וואס זע־נען פערבונדען מיט׳ן צעכען־געזעץ און אויך אננעמען שריט אויסצובעסערן דעם צושטאנד אין וועלכע די מיטגלי־דער געפינען זיך.

פארלעזונג

פון חיעניאנא דלוגאשעווסקי.

היינטיגען דאנערשטאג וועט דער באַ־קאנטער פובליציסט רעדאקטאר ס. וויי־ניאוו־דלוגאשעווסקי האלטען א פאר־לעזונג אין „פילהארמאניע״ א. ד. ט.: „מענשען פון דער תליה״.

אין די אפטייקען.

היינטיגע נאכט־דיזשורע.

(פ) היינט דיזשורירען ביינאכט פאל־גענדע אפטייקען: עפשטיין (פיעטרי־קאווער 225); בארטאשעוויטשקי (פיעטרי־קאווער 95); ראזענבלום (ציגעל־גאס 12); גארפיין (וואָלטשאַנסקע 54); קאַמ־ראוווסקי (נאווא־מיעסקע 15)

Dr. med. H. Gutsztadt
ספעציאל־ארצט פאר אקושער און פרויען־קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
Zachodnia 62 (צעגעלניאנא 23)
טעלעפאן 29-52, 668
עמפ׳אנג פון 12—2 און פון 4—7 אוונט.

פרעסע קאנפערענץ אין דער וואיעוואדזשאפט וועגען בעקער־שטרייק.

(–) אין צוזאמענהאנג מיט׳ן שטרייק פון די בעקער־מייסטער און דאס אפ־שטעלען פון אויסבאקען ברויט דורך די היגע בעקער, האט דער היגער ווי־צע־וואיעוואדע ד״ר לעוויצקי צוזאמענ־גערופען א קאנפערענץ מיט די פאר־שטעהער פון דער היגער פרעסע, כדי אויפצוקלערען דעם גאנצען ענין.

די רעגירונג, האט ד״ר לעוויצקי געזאגט, האט אונטערגענומען אנ׳אק־ציע, כדי נאכ׳ן גייען שניט זאל ביל־גער ווערען קארן און צוזאמען דער־מיט מעהל און ברויט. און טאקע באמת זענען די פרייזען פון קארן געפאלען מיט 20 פראצענט, דאגעגען האבען זיך די פרייזען פון מעהל און ברויט נישט גערירט.

די קאמיסיע צו פארשען די פריי־זען פון לעבענס־מיטעל ביים לאדזשער מאגיסטראט האט דעריבער אנגעהאל־טען דעם 5 ה. ח. א קאנפערענץ מיט די פארשטעהער פון די בעקער־מייס־טער־פעראיינען, כדי רעגולירען די פרייזען פון ברויט. אויף דער דאזיגער קאנפערענץ איז דער פרייז פון ברויט פעסטגעשטעלט געווארען אויף 60 גראָ־שען א קילא. אויף דעם דאזיגען פרייז זענען איינגעגאנגען די פארשטעהער פון די קאאפעראציוען און אויך א טייל בעקער־מייסטער, נאר 2 פון די אנוועזענדע אויף דער זיצונג פון דער קאמיסיע האבען אלס פראטעסט פער־לאזען די זיצונג, זעהט אויס. זאגט דער וויצע־וואיעוואדע, אז די בעקערס האבען דערנאך חרטה געהאט אויף די פעסטגעשטעלטע פרייזען און האבען פלוצלונג ערקלערט א שטרייק, כדי אזוי־ארום צו צווינגען די מאכט נאכ־צוקומען זייערע אמעריט־פארדינסטען. די בעקער האבען אפילו נישט אנגע־ווענדעט דאס מיטעל און אפעלירט צו דער וואיעוואדזשאפט, כוי זיך צו בע־קלאגען אויפ׳ן בעשלוס פון דער מא־גיסטראט־קאמיסיע.

איך ערקלעהר דעריבער, זאגט דער וויצע־וואיעוואדע, אז די אדמיניסטרא־טיווע מאכט וועט מיט אלע לעגאלע מיט־לען וואס שטעהט צו איהר דיספאזיציע, ברעכען דאס עקשנות פון די בעקער־מייסטער.

איצט איז א צווייטע פראגע, ער־קלערט ווייטער דער וויצע וואיעוואדע, ערשט זייט עטליכע טעג צוריק – דעם 8 סעפטעמבער, איז פערעפענטליכט געווארען א פעראָרדנונג פון אינערן־מיניסטעריום וועגען פערוועהרען אויס־צומאהלען קארן־מעהל ווייניגער ווי 65 פראצענטיגעס. די דאזיגע פעראר־דנונג האט נישט שטארק געשמעקט די בעקערס, ווייל ביי אזא לאגע איז נישט מעגליך קיין שום מישוגג און מאניפולאציעס, פערשידענע אונפער־אנטווארטליכע פערזאנען פערשרייטען דערביי קלאגען, אז דאס 65 פראצענ־טיגע מעהל איז שעדליך פאר׳ן געזונד, דאס איז א בפירושדיגער ליגען. ס׳איז פעסטגעשטעלט געווארען דורך דאק־טוירים־ספעציאליסטען, אז דאס 65 פראָ־צענטיגע ברויט איז פיל געזונדער און היגיעניש׳ר, הגם ס׳איז טונקעלער, די בעקער ווילען זיך אזוי־ארום ארויס־שטעלען אלס די פערטיידיגער פון די ברויט־קאנסומענטען, ווי איך האב שוין געזאגט, ענדיגט דער וואיעוואדע, וועט די מאכט טון אלץ כדי דער קאנסום פון ברויט זאל זיין א געזונדער און כדי וואס שנעלער צו ליקווידירען דעם קאנפליקט.

די פערזאמעלטע פרעסע־פארשטע־הער שטעלען נאך דערנאך פערשידענע פראגען:

– צי האט זיך די מאכט גע־רעכענט דערמיט, אז דער שטרייק פון די בע־קער־מייסטער קען זיך לאנג פער־ציהען?

– יא, דאן וועלען מיר מוזען אנווענ־דען דאס געזעץ צו קעמפען מיט ליכ־ווע און שפעקולאציע.

– וואס איז געטון געווארען, כדי ביי דעם איצטיגען פעהלען פון ברויט זאל זיך נישט ענטוויקלען קיין שפעקולאציע?

– דאס איז אנגעלעגנ אן דער בע־פעלקערונג אליין, דא וואו ס׳ווערט בעמערקט א פרוב צו נעהמען העכערע פרייזען, דארף גלייך פאדערען די איגטערווענץ פון דער פאליציי, אויב דאס וועט נישט העלפען בעטען מיר, אז יעדער איינציגער זאל אנגעלענאָ־גירען דירעקט אין דער וואיעוואדזשאפט.

– וואו איז געווען ביז־איצט דאס פערדינסט פון די בעקער אויף ברויט?

– ווי מיר האבען די פעטעטע איבער־צייגונג און גענוי אויסרעכענונג האבען די בעקער פערדינט 30 גראשען אויף 2 קילא ברויט, דערביי האבען מיר שוין גענומען אין אכט די שטייערן און די סאציאלע אפצאהלונגען פון די בעקעריי־אונטערנעהמער.

צום סוף האט דער וויצע־וואיעוואדע ערקלערט, אז ער האט צוזאמענגע־רופ׳ן די פרעסע־פארשטעהער, כדי די ברייטע בעפעלקערונג זאל אינפאר־מירט און בעוואוסטזיניג געמאכט ווע־רען וועגען וואס דא האנדעלט זיך.

ברו׳ם מגו און וועט ביליגער ווע־רען, נאָך פערענדיגט דער וויצע־וואיעוואדע.

אויף דער קאנפערענץ זענען אויך אנוועזענד געווען די לייטער פון די אפטיילונגען ביי דער וואיעוואדזשאפט ד״ר וואלסקי, ה״ה ביעלעצקי און שאסטאק.

2 פייערלעשער־קרבנות ביים לעשען א שרפה

זיך איבערגעדרעהט א וואגען אין מיטען פעלד. — איינער איז טויט. א צווייטער פערוואונדעט.

(פ) פערגאנגענע נאכט זענען די פאביאניצער פייערלעשער אלארמירט געווארען וועגען א שרפה, וואס איז אויסגעבראכען אין דארף קארנישעוויטש, 3 קילאמעטער הינטער פאביאניץ. די פאביאניצער פייערלעשער זענען באלד ארויסגעפאָהרען צו דער שרפה, אבער כדי אנצוקומען אויפ׳ן ארט וואס שנעלער, זענען זיי געפאָהרען נישט דורך׳ן שאסיי, נאר דורך׳ן פעלד. אין מיטען וועג האט זיך איין פייערלעשער וואגען איבערגעדרעהט און עטליכע פייערלעשער זענען געבליבען ליגען פון היגע. צוליב דער שרפה, האבען זיך די איבעריגע וועגען נישט אפגעהאלטען, נאר זיי זענען געפאהרען ווייטער. פון היגער שפיטאל זענען באלד געשיקט געווארען א דאקטאר און א קארעטע, אבער דער 41־יעהריגער פייערלעשער יאקוב באנאק, שוין א טויטער און דער 35 יעהריגער גודושעק שמידט געוואונדעט — א שווער־פערוואונדעטער. די שרפה אין דארף איז איינגעלאָשען געווארען.

אפגעשניטען דעם קאפ און די פיס.

א באהן־ארבייטער אונטער די רעדער פון צוג.

(:) אויף דער באהן־ליניע ראקישין־פשארנאשין איז איבערגעפאהרען געווארען אונטער׳ן צוג דער לאדזשער באהן־אר־בייטער, פראנציסשעק אדאמטשיק.

א דאמטשיק האט זיך געאיילט צו געהען א היים און ער האט דעריבער געפרובט שנעל אריבער־לויפען איבער דער ליניע, בעת א צוג איז געווען אין מיטען גאנג.

אדאמטשיק איז אבער אומגעפאלען און די רעדער פון צוג האבען איהם אפגעשניטען דעם קאפ און די פיס.

ווען דער צוג איז פערהאלטען געווא־רען, האט מען שוין געפונען דעם אויסגעשלעפט און אונטער די רעדער א צושניטענעם קערפער.

מ׳צאהלט נישט מעהר ביי׳ן „ראגאטקאווע״.

וואיעוואדזשאפט אפגעשאפט דעם מיטעלאלטערליכען שטייער.

(פ) ביז לעצטענס פלעגט דער מא־גיסטראט נעהמען א ספעציעלען „ראָ־גאטקע״־שטייער פון אלע אויטא׳ס (צו 1 זלאטי) און וועגען (צו 50 גר.), וועלכע זענען ארויס־ און אריינגעפאה־רען דורך די לאדזשער ראגאטקעס.

די לאדזשער סטאראסטווע האט וועגען דעם אינטערווענירט ביי דער וואיעוואדזשאפט און דער דאזיגער ראָ־גאטקע־אפצאהל איז איצט אפגעשאפט געווארען.

שוין מיט א לענגערע צייט צוריק האט דער שטאט־ראט אפגעשאפט דעם אפצאהל פאר ראוועריסטען־עקזאמענס. דער מאגיסטראט פלעגט אבער ווייטער נעהמען דעם אפצאהל.

איצט האט די פאליציי־מאכט פער־ארדנעט מעהר דעם ראווועריסטען־אפצאהל נישט צו נעהמען. די אלע, ביי וועלכע מ׳האט גענומען דעם אפ־צאהל פון יאנואר ה. י. אן, האבען דאס רעכט צו פאדערן צוריק דאס געלד.

רעיעל
ביליג!

די נייעסטע פערפומען

קרעמען, טואלעט־זייפען, קעלנישע בלומען־וואסער, פודער הויבינאן, קאטי און אנדערע צו־קאנקורענץ־פרייזען צומפעהלט

Perfumerja DRUKIER
Zawadzka 11

פאר אנגראסיסטען — ראבאט!
בעמערקונג: פודער קאטי און הגבנאן אויף געוויכט

דורך די נעבעלען

אלול־דינג.

דער רבונו של עולם האט געטון זאָ־גען: „די״ – געגוג אויסגעלופטערט זיך די טריפה׳נע עצמות... – געגוג גע־הולטייעט און לעדיג געבענגט! געגוג אפגעטון אלדאס ביז היינטער די מע־גער׳ס פלייצעס אין די פויערישע דער־פער! אין חדר אריין!... און האט גע־טון ארופשיקען א רעגען; א רעגען, א ביזען, א שטעכעדיגען, וואס דריגנט אריין אין אלע רמ״ח איברים און דער רעגען האט די ווייבלעך ארויסגעטרא־גען פון די דערפער, ווי א פראסט יאגט ארויס די וועלף פון די נארעס...

ציהען זיך איבער לאדזשער גאסען און געסלעך, דא און דארט פיהרלעך, תשעה - באב׳דיגע, מעלאנכאלישע – ז׳קאנד־ווארשאוז? – ז׳וואסעלא׳דיגע... די פערדלעך שטעלען מיושב׳דיגע טריטלעך, אזוי ווי אלטע פוילישע מאפראנעס, וועלכע קומען אויף א פרע־מיערע אין פוילישען טעאטער אריין – גארגיש געאיילט זיך און קוקען מיט פערדישע, בעטריבטע אויגען, אזוי אריין אין די בלאנקענדיגע שויפענ־סטער... און רעגען קלאפט און שמייסט אין פנים אריין, ווי איינער זאגט: – הע, דאטשע זיך דיר פערוואלט?!...

אויף די פיהרלעך אנגעלעגט, שטרוי־זעק, בעטגעוואנד, א טיש, איבערגע־קעהרט מיט׳ן אונטער־חלק צום הימעל ארויף, און צווישען די רעדער באמ־בלט זיך נאך א כלי פון בעזונדערן געברויך און קוימשטס:

– אויס דאטשע, אויס זומער – אלול!...

פון צווייטען שטאק, פון עפיס א הויז הערט זיך א חיזעריגער תקיעה, גע־בלאזען פון עפיס א ייד, א רגזן, וואס בייזערט זיך:

– נאך נישט געגוג געהולטייעט?!...

און דאס פויגעל, וואס זיצט אויפ׳ן וואגען, איינגעהילט אין א זאק, צלמ׳ט זיך:

– א, לא באנא, יזוש טראמביאָן, ריכלא ושימא בגנדזשע!...

און די בהמה, וואס זיצט אויפ׳ן שפיק־וואגען, פון הימלישקייט וועגען, און איז איינגעהילט געווארען אין טי־כער און אין זאק, ווי א סטראשידלא, פערגלאצט פרום די אויגען:

– הע, מאטשעיו, זש מא שיען ז׳בי־ליזשא... און דאס פויגעל שלאפט די לייצט מיט רוגזה, אזש דאס פערד׳ל גיט זיך א טרייסעל פאר שרעק:

– דא קראפשסטא קרוציפיקסאוו!...

– און דער רעגען קלאפט אזוי וויינענדיג, אזוי דממה דקה׳דיג: „אלול... אלול...– שטעהען יודעלעך מיט פער־זארגטע פנים׳ר אין די טויערן:

– יא, יא, ס׳איז שוין באלד יום־טוב – די ווייבער קומען שוין צוריק...

אייבער, אנ׳אייגענימער פון אנ־אויבסט־געוועלבעל, פינקעלט ארוס מיט די אויגען פון געוועלב־טיר:

– א, די נאשער׳ס הייבען זיך שוין אן צו בעווייזען, וועט מען דאך לייזען א פאר גילדען אויף יום־טוב!...

– און מיינע שפיוועל צפענען די פיסקעס, ווי די שלייען...

– און ביי מיר אין שטוב רעגנעט אריין.

– געה צו די וואהל־אגיטאטארן, זאלען זיי דיר די שפיוועל צורעכט מאכען... זאל׳ן זיי דיר דעם דאך צו־רעכט מאכען...

פאטשעט פערביי א קונדס מיט באר־פיסע פיס דורכ׳ן רינשטאק און בלאזט שופר אין די פויסטען אריין און די ודעלעך, אין די טויערן קרעכצען:

– אלול, אלול–דער יום־טוב אויפ׳ן קארק...

י. שרהלעם.

טישלער-שטרייק אין לאָדז

איז שוין געחעט פערענדיגט און איז ווידער אויסגעבראָכען.

(§) געכטען איז שוין פערענדיגט געוואָרען דער טישלער-שטרייק אין לאָדז. די אַרבייטער האָבען בעקומען 15 פּראָצענט הוספה.

ווען די אַרבייטער פון בעסער'ס פאַבריק (נאַרוטאָוויטש-גאַס 14) זענען געקומען צו דער אַרבייט, האָט זיי די פירמע ערקלערט, אַז זי וועט נישט געבען קיין שום הוספה און אַז אויב די אַרבייטער ווילען קענען זיי אַרבייטען אויף די אַלטע בעדינגונגען.

די אַרבייטער זענען דערויף נישט איינגעגאַנגען און אַלס צייכען פון סאָלידאַריטעט האָבען אַלע לאָדזער טישלער-אַרבייטער ווידער געוואָרפען די אַרבייט און ערקלערט אַ שטרייק.

מוטער משוגע-געוואָרען

ווײַל דאָס קינד איז קראַנק אויף סוכאָטקע.

(–) אויף זגיערזשער 46 האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ שרעקליכע טראַגעדיע.

ביי דער פאַמיליע ווינטער איז אַ קינד קראַנק געוואָרען, ווען די מוטער, פרוי ווינטער, איז געוואויר געוואָרען, אַז איהר קינד איז קראַנק אויף סוכאָטקע, איז זי משוגע געוואָרען און האָט זיך געוואָרפען צוהאַקען די שויב-זאַכען.

די אָנגעלאָפענע שכנים האָבען די פרוי געבונדען און זי אומשעדליך געמאַכט.

וועגען די זומער-קאָלאָניעס פון „טאָז“

(בריף אין רעדאַקציע).

זעהר געעהרטע רעדאַקציע!

ערלויבט מיר דורך אייער חשוב'ער צייטונג איבערצוגעבען צו דער יודישער בעפעלקערונג בכלל און בפרט צו דעם אָרטאָדאָקסישען יודענטום אין לאָדז:

איך, וואָס כ'בין געוואָרען אויסגעשיקט אַלס רעליגיעזער אויפזעהער דורך דער יודישער גמינה אין לאָדז איבער די קינדער וואָס זי האָט געשיקט אין די זומער-קאָלאָניע ביי דער געזעלשאַפט „טאָז“ בין פערפליכטעט צו שרייבען אַ ביסעל איינדריקען, וואָס איך זעה דאָ אין דער קאָלאָניע פאַר יודישע קינדער ביי דער געצח-שער געזעלשאַפט „טאָז“. עס פעהלט מיר אויסדריקען צו בע-שרייבען די גרויסע מוסטערהאַפטע אָרד-נונג, וואָס עס הערשט דאָ. מען קען נישט זאָגען, אַז דאָס יודישע לאָדז גיט נישט קיין געלד אויף וואוילטעטיגע צוועקען, ס'איז אָבער פאַרהאַן אַ טייל פון די אָרטאָדאָקסישע סםערען, וואָס ווי האַלטען זיך אַ ביסעל צוריק אונ-טערצושטיצען „טאָז“ צוליב ענייני כשרות. איך קען אַלוי אויף דעם עדות זאָגען, אַז איך בין אָנטציקט געוואָרען זעהענדיג ווי פיין ס'ווערט דאָ צו אין ענייני כשרות. אַלץ איז אין בעסטען אָרדנונג. ס'איז ח"ו נישט קיין תערובות ס'איז פאַראַן בעזונדערע פליישיגע און מילכיגע כלים אויס'ן בעסטען אופן. שבת ווערט אָבגעהיט טען. ס'ווערט אויס-געהיטען דער גאַנצער טראַדיציאָנעלער שבת.

איצט די מעלות, וואָס די קאָלאָניע פערמאָגט, איז אין לשער ואין לספר. עס איז ווינטשענסווערט נישט בלויז 200 קינדער זאָלען קענען זיין אויף אַ סעזאָן, נאָר דאָס לאָדזער יודענטום בכלל, ובפרט דאָס גאַנצע אָרטאָדאָקסי-שע יודענטום, זאָל זעהען, אַז די גע-עהרטע געזעלשאַפט „טאָז“ זאָל קענען אריינגעהמען 600 קינדער אויף יעדען סעזאָן. דען דאָס מען און די לופט איז אונגעהויער גוט: איבערהויפט פאַר די חדרים-קינדער, כן ירבו, איז די קאָלאָניע זעהר גוט. עס איז שוין באַלד 3 וואָכען ווי איך בין דאָ מיט די קינדער, האָט שוין יעדעס קינד צוגענומען פון 1 ביז 4 קילאָ. איך מיין, אַז יעדער איינציגער פערמעגליכער יוד, וואָס וויל זיך אַ זייגע קינדער פערשאַפען אום זומער לופט אויס'ן דאָרף, דאַרפט אויך געדענקען אונטערצושטיצען אויף פער-שידענע אופנים די געעהרטע געזעל-שאַפט „טאָז“ און זי זאָל קענען אויף דעם אויסטען זומער אַרויסנעהמען אין איהר זומער-קאָלאָניע מעהרערע צאָהל קינדער.

מיט דרך-ארץ און אַ כות"ט

דער רעליגיעזער אויפזעהער דורך דער יודישער גמינה אין לאָדז ביי דער זומער-קאָלאָניע פון „טאָז“.

יצחק מאיר בירנשטאָק.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאַליסט פאַר אויערן-, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען.

קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפאָן 17-51

מאָרקבאָטשאַדעי פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7 נאָכמיטאָג. אויך אין לאַגעווניצע ובקרושאָר די פון 10—11 און נ.מ. פון 3—5

ראַדיאָ.

היינטיגער פּראָגראַם.

וואַרשאַ.

12.00 – קאָמוניקאַטען.

3.00 – ווירטשאַפטליכע און מע-טעאָראָלאָגישע קאָמוניקאַטען.

4.35 – פאָרלעזונג.

5 00 – איבערטראָגראַם און קאָמו-ניקאַטען.

5.15 – נאָכמיטאָג-קאָנצערט.

6 35 – קאָמוניקאַטען פון פאַט.

6.50 – „איצטיגער צושטאַנד פון אויס-לענדער פאָלק“ פאָרלעזונג.

7.15 – פערשידענעס.

7.35 – פאָרלעזונג.

8.00 – לאַנדווירטשאַפטס קאָמוניקאַט.

8.30 – אָווענט-קאָנצערט.

10 00 – לופט-פליה-, מעטעאָראָלאָגי-שער קאָמוניקאַט, צייט-סיגנאַל, קאָמו-ניקאַטען פון פאַ"ט, פאָליציי-קאָמוניקאַט.

טעלעפאָניסטקעס

פאָדערן אַ לוין-הוספה.

(§) צום דירעקטאָר פון דער לאָדזער טעלעפאָן-סטאַציע ה' אָוליצקי האָט זיך געווענדעט אַ דעלעגאַציע פון די טע-לעפאָניסטקעס, וועלכע האָט פערלאַנגט, אַז ס'זאָלען געהעכערט ווערען דער לוין פון די טעלעפאָניסטקעס.

דער דירעקטאָר האָט ערקלערט, אַז ער קען אין דער פראַגע נישט דעצי-דירען אַליין, אַז דער ענין וועט בע-טראַכט ווערען דורך דער צענטראַלע.

ראָדאָשיצער רבי

קומט קיין לאָדז.

קומענדיגען זונטאָג קומט קיין לאָדז דער ראָדאָשיצער רבי ר' ישראל יוסף, וועלכער וועט אָפּהאַלטען אַ הספד אויפ'ן קבר פון זיין פאָטער.

וואַהל-קאָמוניקאַטען

פון יודישען דעמאָקראַטישען וואַהל בלאָק

זונטאָג האָט דער יודישער דעמאָקראַטישער וואַהל-קאָמיטעט אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג און בעשלאָסען צו רופען אויף שבת ד. 17 ה. ח. אַ ריִיהע וואַהל-מיטינגען אין פערשידענע פער-איינען וואָס זענען ביי איהם אָנגעשלאָסען. 906

15-טע מלוכה-לאָטעריע

5-טע קלאַס 29-טער טאָג.

זל. 3 000: 30779.

זל. 2.000: 605 2186 8684 70179 72651 83730 97586

זל. 1 000: 5259 8171 60519 68484 75594 97495 99981.

זל. 600: 2436 27757 27831 31706 32548 38093 60894 67457 70284 76574 90654 104944.

זל. 500: 2871 10007 15821 30414 30998 31302 33481 34308 36867 57115 58836 70379 71486 83523 84218 90663 91673 93616 93619 95954.

קאָנצערט פון סערגעי ראַדאַמסקי.

דער קאָנצערט, וואָס וועט פאָרקומען מאָרגען, מיטוואָך פון וועלט-בע-ריהמטען טענאָר ה' סערגעי ראַדאָמסקי געהער נישט צו דעם מין קאָנצערטען, וועלכע מיר זענען צוגעוואוינט צו הע-רען אין די לעצטע יאָהרען.

ה' סערגעי ראַדאָמסקי איז נישט בלויז דער זינגער, וואָס פערמאָגט אַ וואונדערליכע פראַכטפולע רייכע און פיל פאַרביגע שטימע פון אויסערגע-וועהנליכער שולע, ער איז נישט בלויז דער זינגער, וואָס פערכישופט און רייסט מיט די צוהערער מיט דעם מעכ-טיגען כח פון זיין קרעפטיגער און זאַפטיגער שטים.

סערגעי ראַדאָמסקי איז קינסטלער דורך און דורך און דאָס איז שוין די גרעסטע מעלה, וואָס עס קען נור פער-מאָגען אַ זינגער און וואָס איז אַזוי זעלטען צו טרעפען אפילו ביי די גרעס-טע און אָנ'ערקענטע קינסטלער פון דער וועלט.

סערגעי ראַדאָמסקי שאַפט מיט זיין געזאַנג דעם תיקון פאַר פיל מוזיקאַלי-שע שאַפונגען און דערפאַר טאַקע ווערט ער געליבט און אָנערקענט דורך דער פרעסע פון גאָר די וועלט. דער יעצטי-גער אויפטריט ווערט ערוואַרט מיט שפּאַנונג און האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע טעראיגטערעסירונג אין די ברייטסטע מוזיקאַלישע קרייזען פון אונזער שטאָט.

טעלעגראַמען.

סאָוויעטען פיהרען אויס בעשלוסען

פון דער ווירטשאַפטליכער קאָנפערענץ.

גענף, 12. (אַטע). דער סעקרעטאַ-ריאַט פון דער פעלקער-ליגע האָט דער-האַלטען אַ בריף פון טשיטשערינען אין וועלכען ער בעשטעטיגט דאָס דער-האַלטען די בעשלוסען פון דער וויר-טשאַפטליכער קאָנפערענץ. די סאָוויע-טישע רעגירונג ווענדט איהר אויפ-מערקזאַמקייט קודם כל אויף די בע-שלוסען, וועלכע זענען אָקצעפּטירט גע-וואָרען דורך דער סאָוויעטישער דע-לעגאַציע און ענטשפּרעכען דעם ווירט-שאַפטליכען לעבען פון די סאָוויעטען.

צום סוף פונ'ם בריף טיילט מיט טשי-טשערין, אַז די סאָוויעטישע רעגירונג האָט גרעה צוצוטרעטען די דאָזיגע בעשלוסען אויסצופיהרען.

סאָוויעטישע פערלוסטען בעת די ים-מאַנעוורעס.

מאָלין, 12. (סמ. טעל.) דאָ זענען דערהאַלטען געוואָרען ידיעות, אַז בעת די מאַנעוורעס פון סאָוויעטישען פלאָט אויפ'ן באַלטישען ים זענען איין קאָנטר-טאָרפעדאָ-שיף און 2 אינגץ-וואַסער שיפלעך ערנסט בעשעדיגט געוואָ-רען און איין הידראָפּלאַן איז איגגאַנצען פערשוואונדען.

ד"ר איזענשטאַדט נישט אריינ-געלאָזט קיין דאַנציג.

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש פון אונ-זער קאָרעספּאָנדענט). נאָכדעם ווי ד"ר איזענשטאַדט איז צוריקגעבראַכט גע-וואָרען פון סטאָלפצי קיין וואַרשאַ, האָט ער בעקומען אַ וויזע קיין דאַנציג און איז געפאָהרען אַהין גרויסגעפאָהרען. מ'האָט איהם אָבער קיין דאַנציג נישט אריינגעלאָזען און ער איז געבליבען זיצען אין טשעטוו. דעפ. ווישליצקי האָט וועגען דעם אינטערווענירט, אָבער דערווייל אָהן ערפאָלג.

„נומערוס קלאַוזוס“ אין אונגאַרן.

בודאַפעשט, 12. (יט"אַ טעלע-גראַפיש). נישט-קוקענדיג אויף די הב-טחות פון דער אונגאַרישער רעגירונג, וואָרט דאָך אָנגעווענדעט אין די אונגאַ-רישע הויך שולען דער „נומערוס קלאַו-זוס“ לגבי יודישע סטודענטען.

אויף 1752 סטודענטען זענען אויף די הויכשולען אָנגענומען געוואָרען, בך בסך הכל 98 יודען.

אין דער בודאַפעשטער אוניווערזי-טעט האָט מען אָנגענומען 18 יודישע סטודענטען אויף אַ צאָהל פון 782 אונ-גאַרישע.

אין פלאַמען פון ליבע און האס

(ראָמאַן).

(109

– אויב איך ציהל די טעג פון לוריען, איז עס נישט הלילה, דעריבער, ווייל איך וויל, אַז ער זאָל לענגער לעבען...

– אַ!

– איך וואָלט נאָך, פערקעהרט, געקירצט זיין לעבען, ווען איך וואָלט עס נאָר געקאָנט טון, ווייל... ווייל איך וואָלט זיך קענען בערוהיגען נאָר דאַן, ווען דער מערדער פון לעווענטאַל'ן וועט שוין אייביג פערשווינדען.

אָפּזאָגענדיג דאָס, איז קאַרל מיט אַ קלאַפּ פון דער טיר אַרויסגעגאַנגען.

גרענואַר האָט זיך אַראָפּגעלאָזט שווער אין פאָטעל אַ פער-בליוועטער, מיט די אויגען געווענדעט צו איין פונקט. ער האָט זיך בעמיהט פאַר זיך צו איבער'חזר'ן דעם ברודערס ווערטער, כדי זיי בעסער צו פערשטעהן... אָבער ער האָט דאָך זעהר גוט געהערט זיינע רייד, און ער האָט קיין טעות נישט...

– אָך, געמיינער יונג!.. אַזאַ געמיינער יונג! – האָט גרענואַר געשעפטשעט מיט די בלוי-געוואָרענע ליפען.

עס איז איהם אויף די געדאַנקען געקומען די גאַנצע גע-שיכטע מיט'ן שרעקליכען מאָרד.

– און איך! איך! איך, וואָס האָב ערלויבט אויף אַזאַ ני-דערטרעכטיגקייט, וואָס בין איך דען בעסער פון איהם?

פערפאַלגט פון אַ מורא'דיגען יאוש, האָט זיך גרענואַר ביטערליך פונאַנדערגעוויינט.

פלוצים האָט ער דערפיהלט, אַז עמיצער אַ דעליקאַטע האַנט האָט בעריהרט זיינע האָהר.

ער האָט אַ ציטער געטון און אַ קוק געטון, ווער ס'איז. הינטער איהם איז געשטאַנען פערלע.

– וואָס ווינט איהר עפּיס? פאַר וואָס זענט איהר אַזוי טרויעריג?

ער האָט זיך עפּיס פערגעסען מיט אַ ליגען. ווי אַזוי דען האָט ער געקאָנט זאָגען דעם ריכטיגען אמת?

– ס'איז... ווייל איך פיהל זיך פון טאָג צו טאָג אַלץ שוואַכער! – האָט ער געענטפערט – איך פיהל, אַז דער טויט דערנעהנטערט זיך. איך האָב פאַר דעם טויט נישט מורא, ווייל איך טראַכט אַ סך וועגען איהם. ס'איז מיר אָבער אַ שאָד צו פערלאָזען די וועלט, און שוין מעהר זיך נישט זעהן מיט אייך...

– זייט נישט אַזוי אָפּגעלאָזט, הער גרענואַר. איהר זענט גאָר נישט אַזוי קראַנק, ווי איהר שטעלט זיך עס פאָר. איהר דאַרפט מיך נאָר ליב האָבען, און איך וועל שוין אייך אויס-היילען.

ער האָט אומעטיג אַ שמייכעל געטון.

– איך האָב אייך ליב! איהר ווייסט גאַנץ גוט, ווי שטאַרק איך האָב אייך ליב. מיין לעבען איז דאָך געווען גאָר שרעקליך, ביז איך האָב אייך דערזעהן. פריהער האָט זיך מיר די וועלט אויסגעוויזען שוואַרץ, מורא'דיג. מיך האָט פריהער אַ מינוט נישט פערלאָזט די פערצווייפלונג און דער געדאַנק וועגען זעלבסט-מאָרד...

– גרענואַר – האָט איהם איבערגעשלאָגען דאָס מיידעל– רעדט נישט אַזוי!

– ס'איז דאָך פערשטענדליך, פריילין פערלע! מיין גאַנץ לעבען איז אַדורך אין שרעקליכע ליידען! ערשט מיט'ן מאָמענט ווען איך האָב אייך ליב בעקומען, האָב איך זיך דערוואוסט, וואָס עס איז גליק און זיסקייט פון לעבען...

– יאָ, הער גרענואַר. דאַרפט איהר מיך טאַקי ליב האָבען ליבע–דאָס איז דער גאַנצער אינהאַלט פון לעבען.

– אָך, ווי גערן איך וואָלט געוואָלט לעבען, כדי דיך ליב צו האָבען! אין משך פון דריי חדשים האָב איך זיך גע-פיהלט גליקליך, וואָס איך קען אייך זעהן אַלע טאָג, און אָטע-מען מיט דערזעלבער לופט, וואָס איהר. דריי חדשים ליב-האָ-בען–דאָס איז דאָך אַזוי ווייניג, אַזוי פיל!... קיינמאָל האָט דאָך מיר די האָפענונג אַזוי נישט צוגעדינט! איך וואָלט איצט גע-קאָנט אַזאַ גליקליכער שטאַרבען...

– איך פערוועהר אייך, גרענואַר, צו טראַכטען וועגען טויט.

– אַז דער טויט שיקט מיך נישט... איך פערזיכער אייך!

– איך קאָן עס אָבער נישט הערען...

– יאָ, איך ווייס... איהר זענט אַ גוטע, ריינע נשמה, וואָס איז איבערפולט מיט רחמנות...

– הערט, גרענואַר, איהר מוזט לעבען... איך וויל אַזוי! איך פערוועהר אייך אין מיין אָנוועזענהייט צו רעדען וועגען טויט, אויב איהר ווילט נישט, אַז איך זאָל וויינען...

– ס'איז גוטע, וואוילע, ס'איז וואונדערליך שענע איהר זענט! ווען איך וואָלט געזונד געווען וואָלט איך געאַרבייט, כדי צו צווינגען אייער האַרץ מיך ליב צו האָבען. ליידער מוז איך זיך בעגנוגענען מיט אייער רחמנות-געפיהל לגבי מיר, דעם אָפּ-שטאַרבענדען!.. מעהר פאָדערן טאָר איך נישט.

– איך האָב נישט בלויז קיין רחמנות-געפיהל צו אייך, גרענואַר!

זאָגענדיג דאָס, איז פערלע געווען בלאַס און שטאַרק געריהרט.

– אָך! הייסט עס, אַז איהר האָט אויך אַנדערע פריינדלי-כע געפיהלען צו מיר?..

– ניין גרענואַר... איך האָב געוואָלט זאָגען–האָט פערלע איהם איבערגעשלאָגען–אַז נישט נאָר אַ רחמנות-געפיהל האָסטו אין מיר דערוועקט, נאָר אַ סך אַ שטאַרקערען געפיהל...

(פאָרזעצונג קומט)

20 יאהר תפיסה פאר אנרעדען און אויספיהרען א מארד.

דער אונשולדיגער יוד הערש יאקובסאן איז סוף כל סוף בעפרייט געווארען.

דאס לובלינער קרייז־געריכט האט געמשפט 3 פערזאן, סטאניסלאוו קאוואלערסקי, אנטאני דערקאטש און הערש יאקובסאהן, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען, אז אין יאהר 1926 האבען זיי ערמארדעט דעם סאלטיס פון טשערנעצין פאוועל מאמאני.

לויט'ן בעשולדיגונגס־אקט האט קאוואלערסקי אויסגעפיהרט דעם מארד זייענדיג אנגערעדט דערצו דורך דעם וואיט פון זעלבען דארף אנטאני דערקאטש, פערמיטעלט ביים אויספיהרען דאס דאזיגע שמוציגע מלאכה זאל האבען דער יוד הערש יאקובסאהן.

דער בעשולדיגונגס אקט דערצעהלט, אז דעם 14־טען אקטאבער 1926, 5 נאכמיטאג איז אין טארבין אויף א יריד ביי דער פיוויארניע פון חנה האלפערן, געשטאנען דער פויער מיכל מאלסקי, צו איהם איז צוגעקומען דער טשערנעצער סאלטיס פאוועל מאמאני און געבעטען אויפצונעהמען איהם אויף זיין פוהרוואגען כדי צוריקצופאהרען אין דארף אריין. פאר'ן פאהרען איז ער אריין אין פיוויארניע, אין עטליכע מינוט ארום האט מיכל מאלסקי געזעהן ווי פון דער פיוויארניע לויפט ארויס דער סאלטיס מאמאני און איהם יאגט א געוויסער קאוואלערסקי און שלאגט איהם מיט א שטעקען איבער'ן קאפ. ביידע האבען לויפענדיג זיך דער־נעהנטערט צו דער פוהר און מאלסקי האט געהערט ווי מאמאני בעט קאוואלערסקין ער זאל איהם אויפהערען שלאגען, ביידע זענען אבער פערשוואונדען אין דער פינסטערניש פון דער נאכט. מאלסקי האט ארויסגעכאפט א קלאניצע פון זיין פוהר און איז געלאפען העלפען מאמאני, ווי נאר ער איז אפגעלאפען עפעס מעטער האט ער אין רואוו דערזעהן מאמאנין ליגען א טויטען מיט א אויפגעשניטענעם בויך. מאלסקי האט דערפון תיכף געמעלדען דער פאליציי און עס האט זיך אנגעהויבען די אויספארשונג.

די אויספארשונג האט בעוויזען, אז קאוואלערסקי האט נישט געהאט קיין שום פערזענליכע פרעטענזיעס צו מאמאנין און אז דער לעצטער האט עטליכע יאהר שוין א פערביטערטען שונא איינ'ם וואיט פון זעלבען דארף דערקאטש מיט וועמען ער האט זיך פערצאנקט איבער מאיאנטקעס און אגב איז מאמאני געוועזען זיין גרעסטער קאנקורענט אויפ'ן אמט פון וואיט, א חוץ דעם זענען צווישען זיי ביידע געוועזען נאך פאמיליען מחלוקת, ווייל מאמאני האט נישט מסכים געווען אויפ'ן שידוך פון דערקאטשען מיט זיינע א נאהנטע קרובה, מאמאני איז אין די פראצעסען אויפגעטרעטען אלס פערשטעהער פון דער גאנצער פאמיליע, דערקאטש האט דעריבער מאמאנין שרעקליך פיינד געהאט.

ווייטער דערצעהלט דער בעשולדי־גונגס־אקט, אז עטליכע מינוט פאר'ן מארד איז דערקאטש געקומען אין דער פיוויארניע פון ה' פלעשלער אין דער געזעלשאפט פון קאוואלערסקין און הערש יאקובסאהן, פיהרענדיג מיט'ן ערשטען א פערטרויליכען שמו־עס. בעת'ן שמועס איז קאוואלערסקי פלוצלונג אויפגעשטאנען און ארויס פון רעסטאראן, נאך איהם איז גע־גאנגען יאקובסאהן. עס איז אויך פעסטגעשטעלט געווארען, אז קומענ־דיג פון קאוויארניע האט קאוואלער־סקי זיך געריהמט פאר זיינע קאלעגען, אז דערקאטש האט איהם פערשפראכען 50 זלאטיס פאר ממית'ן מאמאנין, הלוא'ת ווי ער האט מאמאנין נישט געקענט, האט איהם דאס הערש יאקובסאהן אנגעוויזען ווער דאס איז, קאוואלער־סקי איז דאן אריין אין האלפערנס פיוויארניע און מיט א שטעקען גע־נומען מאמאנין שלאגען איבער'ן קאפ.

דער פערטאַרירטער קאוואלערסקי ב"ה 19 יאהר אלט האט זיך אין אלעם מודה געווען און ערקלערט, אז ער האט דער'הרג'עט מאמאנין זייענ־דיג אנגערעדט דערצו דורכ'ן וואיט דערקאטש און דורך הערש יאקובסאהן. וועלכער זאל איהם האבען נאך מיט עטליכע וואכען צוריק פערגלאגט אויפ'ן מארק אין נאמען פון דערקא־טשען 50 זלאטיס פאר איבערבריכען די ביינער א געוויסען פויער, דאמאלס האט קאוואלערסקי דאס שמוציגע מלאכה נישט געוואלט אנעהמען, ערשט דעם 14־טען אקטאבער האט ער מסכים גע־ווען צו שלאגען מאמאנין, יאקובסאהן האט איהם דאן געזאגט, אז דער פוי־ער איז אויפ'ן יריד, קאוואלערסקי האט דאן געשטעלט יאקובסאנען א תנאי, אז דערקאטש זאל מיט איהם אליין וועגען דעם ענין רעדען, דער־קאטש איז דעריבער צו איהם צוגע־גאנגען, איהם געזאגט: „טו וואס הער־שעק הייסט דיך איך וועל בעצאהלען" און איהם מכבד געווען מיט ביער, קאוואלערסקי איז ארויס צו דער מלאכה און יאקובסאהן איז איהם געגאנגען ווייזען וועמען ער דארף שלאגען.

אזוי ארום זענען אלע דריי צוגעצוי־גען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט פאר אויספיהרען א מארד.

צוויי טעג האט געדויערט דער פרא־צעס, דער יוד הערש יאקובאוויטש איז, ווי עס איז צו זעהן, אריינגעצויגען גע־ווארען אין דעם פראצעס נאר דורכ'ן מערדער גופא, קאוואלסקי האט געוואלט האבען נעבען זיך אויף דער בעשולדי־גונגס־באנק א יוד. איז דעם דאזיגען אומגליקליכען אויסגעקומען צו וואלגע־רען זיך אין תפיסה לאנגע חדשים, בלויז דערפאר, ווייל ער זאל קאוואלסקי'ן הא־בען אנגעוויזען ווער עס איז דער פוי־ער מאמאני.

דאס געריכט האט ארויסגעטראגען אן־אורטייל, לויט וועלכען דער וואיט דערקאטש אלס דער מאראלישער שולדי־גער אין מארד איז פער'משפט געווא־רען אויף 12 יאהר שווערע תפיסה, דער מערדער קאוואלסקי נאר אויף 8 יאהר און דער יוד יאקובאוויטש איז בעפרייט געווארען אלס אומשולדיגער.

Dr. PRYBULSKI

זאמענהאף 1, טעלעפאן 25-38

צוריקגעקעהרט.

וועגעריש אין האר · הויט · טראנספיגוראציעס,
דעגער־שטעבע, בעהאנדלונג פון קאטרא־ליפש
(הער־אויסמאל), רענטגען־שטראהלען.
נעמט אן פון 9—1 און פון 4—8 אווענד
דאמען: פון 4—5 נאכם.
ספּעציעלער ווארטע־זאל פאר פרויען.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אבטהיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערן אויף יורידישע אנפראגען, וואס ווערען צוגעשיקט בײַ'ן „קופאן" פון אונזערע לעזער.

קופאן.

יורידישע אמבולאנס

פון „נייעם פאלקסבלאט"

בעם דערלאנגען אן אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלייגט ווערען דער קופאן פון דער דאזיגער נומער פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט איינגעשיקט. אויף אנפראגען אהן קופאן וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 13 סעפטעמבער 1927.

6167 M. 17

6168. א שטענדיגע לעזערין פון מא מארטקא 22.

6169 א לעזער פון זגערזשער 45.

6170. ל. פענסקי.

וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט אין רעדאקציע טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג, מיטברענגענדיג די צייטונג.

6171. ליפווין.

מען קענער אפילו אייך שולדיג זיין געלד פונדעסטוועגען מארט איהר די סחורה אויף דעם חשבון אליין נישט פערהאלטען. איהר דארפט איינגעבען אין געריכט און גלייכצייטיג בעטען א זאבעזפיעטשעניע אויף דער סחורה וואס געפינט זיך ביי אייך צופעליג.

6172. א בעקאנטער פון נארוטאוויטשא.

נישט ווי כ'ליג, וואס דער סעקוועסטראטאר איז אויסגעקויפט געווארען אויפ'ן נא־מען פון א מינדעריעהריגען זוהן כל זמן דער זעלבער זוהן איז געריכטליך נישט אנערקענט געווארען פאר זעלבשטענ־דיג, איז דער פאטער פעראנטווארטליך פאר אלע זיינע חובות.

6173. א בעסטענדיגער לעזער פון פראנ־צ שקאנער.

אויב מען ארבייט אליין און מען בע־שעפטיגט נישט קיין געזעלען דארפט מען נישט אויסקויפען קיין פאטענט ממילא דארפט מען אויך נישט צאהלען קיי. דיוה געלד לויט'ן פראצענט פוס פון א פערדינסט לאקאל, נאר לויט א וואוינונג, מיידען דער ווערקשטאט ווערט געפיהרט אין א ספעציעלען צי־מער. אין אזא פאל מוזט איהר שוין אומבאדינגט פון געוועלען און פאטענט, צאהלען לויט א ווערקשטאט.

6174 א לאקאטאר פון קאמיענא.

אמת, דאס ענדערען דעם צוועק פון א לאקאל, אויף וועלכען מען האט איהם גערינגען ביט א געוויסען גרונד פאר אנ'אקאמיטיע, אזוי ווי איהר בענוצט אבער דעם לאקאל אויך ווייטער פאר א וואוינונג, די איינגעריכטעטע ווערק־שטאט פערנעהמט א גאנץ קליין ארט, בעשטעהט פון לייכטע איינפאכע אינ־סטרומענטען שטערט נישט די ארדנונג פון דער וואוינונג און בעלעסטיגט אויך נישט די שכנים וועט דעם ווירט'ס איבעריגען צו בעקומען אויף אייך אנ'עק־סמיטיע אויפ'ן דערמאנטען סמך בלוי־בען אהן ערפאלג. אויב איהר ארבייט אליין דארפט איהר צאהלען דירה־געלד לויט'ן ארבייטס־צימער פאר א וואוינונג ד. ה. 43 פראצ. 6 פראצ. פאר די אויס־גאבען.

6175 א לעזער פון מלינארסקא.

אויב איהר וואוינט און פיהרט גלייכ־צייטיג ווערקשטאטען אין איינציגסטען און אויך אין אויבערשטען לאקאל וועט מען אייך אומבעדינגט ביי'ע קוואליפי־צירען לויט דער קאטעגאריע B. איהר קענט אבער פון וואס טון: איבערטראַ־גען די שטולען אין איין לאקאל און די וואוינונג זיך איינארדנען אין צווייטען לאקאל, וועט איהר פאר'ן ערשטען לאקאל מוזען צאהלען דירה־געלד לויט דער קאטעג. B און פאר דער וואוינונג וועט איהר דארפען צאהלען נאר לויט דער קאטעג. A.

6176. א גרויסע הויזבעזיצער.

דער אורטייל וועלכען מיר האבען ציטירט פאר איניגע טעג איז ארויס־געגעבען געווארען פון קרייז־געריכט (ציוויל אפטהיילונג) און נישט פון העכסטען געריכט ממילא איז ער נישט פערפליכטענד פאר אלע געריכ־טען און שטאט דעריבער אויך נישט קיין פרעצעדענס.

Dr. med. R. Bornstein

אינערליכע און נערווען־קראנקהייטען
פיאטרקאווסקא (קראטקא) 9, טעל. 23-06
נעהמט אן פון 7—8 אוו. 988

די, וועלכע אזעוו האט פערראטען.

בעארבייט פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" לויט פערשידענע מאטעריאלען פון ל. בראנט.

143)

אין זיין מעמאריאל אנאליזירט אזעוו די ידיעות וועגען איהם, וועלכע געפינען זיך אינ'ם בוך פון לאנגע און זילבער, „אזעוו, הארטינג און קא" ער נוצט אויס דערביי איינצעלנע נישט ריכטיגע פרטים און ערקלערט אלע ידיעות פאר פאלש. אזעוו שרייבט בעזונדערס אונטער דעם פאקט, וואס די רוסישע רעגירונג האט געגען איהם קיין שום בעשולדיגונגען נישט ארויס־געריקט, און דאס, שרייבט ער, וואלט דאך זיכער געשעהן, ווען די דערצעהלונגען וועגען זיין שייכות צו דער ערמארדונג פון פלעווע'ן, פון גרויספירשט סערגעי אלעקסאנדראוויטש א. א. וואלטען געווען ריכטיג; פערקעהרט, דער רוסישער מיניסטער סטאליפין האט איהם גענומען אונטער זיין שוץ און אין זיין רעדע אין גאסודארסטווענע דומע האט ער איהם פארגעשטעלט אלס געטרייען און איבערגעגעבענעם דינער. אויף דער דאזי־גער רעדע פערופט זיך אזעוו זעהר אפט און אלס אפעקס צום מעמאריאל לעגט ער צו א פולע איבערזעצונג פון דער רעדע.

זיין מעמאריאל פערענדיגט אזעוו:

„גאכדעם. ווי איך האב בעוויזען, אז איך האב נישט גע־נומען קיין אנטייל און קיין איינעם פון די אטענטאטען, וואס ווערען מיר צוגעשריבען, אז אין דער פארטיי פון די סאציא־ליסטען־רעוואלוציאנערען (און נישט אנארכיסטען) בין איך אריינ־געטראטען מיט'ן וויסען און אין די אינטערעסען פון דער רוס־סישער רעגירונג און אז אין דער צייט, וואס איך בין געווען א מיטגליד פון צענטראל־קאמיטעט פון דער דאזיגער פארטיי איז דער ארגאניזאציע נישט געלונגען דורכצופיהרען קיין איין טעראריסטישען אקט, — ווערען בעזייטיגט די סיבות, צוליב וועלכע מ'האט מיך איינגעזעצט אין טורמע...

„איך בעט אויך דאס פאליציי־פרעזידיום פון דער שטאט בערלין געפעלינסט צו נעהמען אין אכט, אז עס זענען שוין פארביי:

1. 11–14 יאהר זייט דער צייט פון דעם ערשטען און פון דעם לעצטען אטענטאט, וואס ווערט מיר צוגעשריבען (ד. ה. דער פערעלטערונגס־טערמין אפילו פאר בעגאנגענע פערברע־כענס).

2. 7–8 יאהר זייט דער צייט, וואס איך האב מעהר קיין שום געמיינזאמעס נישט מיט דער סאצ.־רעוואלוציאנערער פארטיי.

3. 6–7 יאהר זייט עס האבען אויפגעהערט מיינע באצי־הונגען מיט דער רוסישער רעגירונג.

„אזוי פיל יאהר וואוין איך אויך אין בערלין אלס פרידליכער סוחר, וואס איז ווייט פון יעטווידער פאליטיק, וועלכער שטרעבט נאר צו פערגעסען זיין טאטאלע פערגאנגענהייט און אויף אנ'אנשטענדיגען אופן צו פערדינען זיין ברויט. איך האף, אז מצד דעם פאליציי־פרעזידיום וועט מעהר נישט זיין קיין גרונד מיך ווייטער צו האלטען אין טורמע, און איך ווענד מיך דערי־בער צום פאליציי־פרעזידיום מיט דער הכנעה דינסטער בקשה רחמנות צו האבען אויף מיר, בעזונדערס צוליב מיין קראנק־האפטיגען צושטאנד, ארויסלאזען מיך פון תפיסה און געבען מיר די מעגליכקייט צו זיין ווייטער אלס סוחר. אין פאל, ווען דאס פאליציי־פרעזידיום וועט נישט האלטען פאר מעגליך צו ערלוי־בען מיר ווייטער פערבלייבען אין בערלין, בעט איך מיר ער־לויבען ארויסצופאהרען אין א נייטראל לאנד אדער מיך אהין ארויסצושיקען..

אין דער האפנונג אויף בעפרייאונג"...

דעם מעמאריאל האט אזעוו דערלאנגט ד. 1־טען פעברו־אר 1916, אבער אזעוו'ס האפנונג איז געווען אומזיסט: זיינע ארגומענטען האבען נישט איבערצייגט דעם בערלינער פאליציי־פרעזידענט פאן יאגאוו'ן. אין אזעוו'ס פאפירען איז פערבליבען א קאפיע פון אן ענטפער, וואס דער פאליציי־פרעזידענט האט צוגעשיקט וועגען אזעוו'ן צו דער שטאטישער געזאנדשאפט. דאס פאפיר איז געשריבען מיט עטליכע חדשים שפעטער פונ'ם מע־מאריאל און ענטהאלט די מאטיווען, צוליב וועלכע די בערלי־נער פאליציי האט נישט געוואלט נאכקומען אזעוו'ס בקשה. אינ'ם פאפיר ווערט געזאגט:

„אזעוו איז אהן ספק אנ'אנארכיסט און דערצו א אנהענ־גער פון דער טעראריסטישער ריכטונג, ווייל ער איז, ווי דאס איז געווען געוואונגען מודה צו זיין אויך דער רוסישער מי־ניסטער סטאליפין, געווען א מיטגליד פון רוסיש־רעוואלוציאנע־רען צענטראל קאמיטעט אין פאריז און ער האט, ווי דאס האט ווידעראמאל קלאר אנערקענט דער מיניסטער סטאליפין, געהאט די אינפארמאציע פון אלע פאליטיש־טעראריסטישע אטענטאטען, וואס זענען אויסגעפיהרט געווארען אין רוסלאנד און אנהויב פון יאהרהונדערט און וועלכע ער האט דורכגעפיהרט דורך זיי־נע בעפולמעכטיגטע.

„ווייטער איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אזעוו'ס פאר־טיי־חברים האבען געהאלטען, אז ער פערדינט דעם טויטשטראף צוליב, און זיי האבען זיך צו איהם געצויגען מיט אלטימאטום... די אנגעהעריגקייט צו איינער פון די געפעהרליכסטע ארגאני־זאציעס איז שוין אליין גענוג פאר זיך אויף צו בעטראכטען אזעוו'ן פאר א אנהענגער פון געפעהרליכסטען מין טעראריזם און, אויפ'ן סמך פונ'ם בעשלוס פון דער פעטערבורגער געהיי־מער קאנפערענץ, צו האלטען איהם אלס אויסלענדער אין טור־מע, ביז עס וועט נישט קומען א מעגליכקייט צו בעזייטיגען איהם פון דייטשלאנד.

„איבעריגענס, אויב אזעוו איז פאקטיש געווען יעגער בעטרייער דינער, ווי ס'האט איהם אין דומע אנגערופען דער רוסישער מיניסטער, דארף אויסקומען וואונדערבאר, וואס עס איז נישט מעגליך געווען צו פערהיטען די צאהלרייכע פאליטישע אטענ־טאטען, וועגען וועלכע אזעוו האט דאך געדארפט עפעס וויסען, זייענדיג א מיטגליד פון צענטראל־קאמיטעט און וועגען וועלכע ס'איז געווען זיין חוב מודיע צו זיין די, וואס האבען איהם בעצאהלט".

(פארטזעצונג קומט)

דער טראַגישער טויט פון גראַדזיסקער רב

איז אַ רעזולטאַט פון מחלוקת און רדיפות.

מיט עטליכע צעהנדליג יאָהר צוריק האָט דער גראַדזיסקער רבי בעקומען פון מורה-הוראה מאַליניצקי אַ כתב, אַז ער טאָר גאָרנישט טון אָהן דער הסכמה פון רבי'ן. דאָס דאָזיגע כתב האָט הרב מאַליניצקי געגעבען דערפאַר, ווייל מצד דער מאַכט איז דער רבי נישט אָנער־קענט געוואָרען אַלס רב נאָר ער, מאַליניצקי. ביז'ן אויסבראָך פון דער מלחמה ווען דער גראַדזיסקער רב האָט בעוואוינט אין גראַדזיסק, איז דער רבי געווען רב און הרב מאַליניצקי האָט זיך גערעכנט בלויז פאַר מורה הוראה, הגם ער פלעגט אָנפיהרען מיט'ן גאַנ־צען רעליגיעזען לעבען.

בעת דער מלחמה, ווען דער רבי האָט פערלאָזען גראַדזיסק און זיך אַי־בערגעצויגען קיין וואַרשאַ, האָט אַ גרוי־סער טייל פון דער בעפעלקערונג בע־טראַכט הרב מאַליניצקי פאַר רב. אַלס אַזעלכער איז ער אויך בעשטעטיגט גע־וואָרען מצד דער מאַכט.

די אָנהענגער פון גראַדזיסקער רבי'ן, איבערהויפט זיינע חסידים, האָבען אָבער נישט געוואָלט אויפגעבען דעם געדאַנק, אַז דער רבי איז שוין מעהר נישט קיין רב אין גראַדזיסק.

גראַדזיסק איז געגעבען מיט אַ קהלה-פערוואַלטונג, אין וועלכער עס זיצען פאָרהאַן פאָלגענדע 4 דאָזאָרעס: פאָגעל („מזרחי") ווילנער (ציוניסט), יאַקובאָוויטש און ליבערמאַן („אגודה"). אַלס 5 טער איז לויט'ן סטאַטוט פער־טרעטען געוואָרען דער גראַדזיסקער רב מאַליניצקי.

בעת עס איז געקומען צו וועהלען אַ פרעזעס פון דער קהלה, איז מצד די ציוניסטען אַרויסגערוקט געוואָרען די קאַנדידאַטור פון אויגוסט ווילנער. די אגודיסטען ווידער האָבען אַרויסגע־שטעלט די קאַנדידאַטור פון ר' שמואל ליבערמאַן; הרב מאַליניצקי האָט מיט זיין שטים איבערגעוואויגען און אַלס פרעזעס איז אויסגעוועהלט געוואָרען ה' ווילנער.

די אגודיסטען האָבען דעם רב נישט געקאָנט מוחל זיין זיין האַנדלונג. מען האָט איהם גענומען רודפ'ן, מען איז געלאָפען צום סטאַראָסטאַ. דער לעצ־טער האָט די וואַהלען נישט בעשטע־טיגט, אַזוי אַז עס איז נישט געבליבען קיין אַנדער עצה, ווי אויסצוּוועהלען דעם רב אַלס פרעזעס, אַזוי איז עס ווירקליך געשעהן.

דאָס אומגליק האָט געוואָלט, אַז אין זעלבען הויז, וואו עס געפינט זיך די וואוינונג פון הרב מאַליניצקי, זאָל זיך אויך געפינען דער לאָקאַל פון „מזרחי". דער אַלטער רב, פיהלענדיג זיך שוין די לעצטע יאָהרען שוואַך און קראַנק, פלעגט פריטאָג צו נאַכט נישט דאַווי־נען אין שיהל אָדער אין בית-המדרש, נאָר אין „מזרחי" וואו עס איז געווען אַ מנין.

די אגודה אָנהענגער האָבען דער־זעהען דערין אַ חטא. ספּייטש? — דער רב דאַווענט אין „מזרחי"! און אַזוי ווי ער שטימט אויך פאַר'ן ציוניסט אַלס פרעזעס, איז עס אַ קלאָר'ער סימן, אַז ער האָט סימפּאַטיעס צום „מזרחי", צום ציוניזם און נאָך ווייסט צו וואָס נאָך... דערצו איז צוגעקומען נאָך אַן'אומ־שטאַנד: דעם רב'ס אַן'אייניקעל איז נאָר אַ ציוניסטקע.

פאַר מקורבים פלעגט זיך דער רב בעקלאָגען, אַז ער וועט צוליב די צרות דערדריקט ווערען, אַז נאָך אַזוי פיל יאָהרען מנוחה קומט איהם אויס אויף דער עלטער צו „פערנעהמען" זיך מיט „פּאָליטיק". עס איז נישט פאַר זיינע כחות.

די אמת'ע מחלוקת האָט זיך ערשט צו שפּילט ווען די שחיטה איז איבער־גענאָמען אין רשות פון דער קהלה און די קהלה-קאַסע האָט אָנגעהויבען בע־קומען 1000 זלאָטעס אַ חודש הכנסה.

די אָנהענגער פון גראַדזיסקער רבי', האָבען צוזאַמענגעשטעלט אַ גרויסע צאָהל חתימות ביי די שטאָדטישע בעלי-הבתים און דערלאַנגט דער קהלה פערוואַלטונג אַ פאָדערונג צו בעשטימען פאַר'ן גראַד־זיסקער רבי'ן אַ פענסיע פון 50 זלאָטעס אַ וואָך, די פענסיע איז מאָטיווירט גע־וואָרען דערמיט, וואָס דער רבי וויל צו־ריקומען קיין גראַדזיסק מיט'ן צוועק צו פערנעהמען דאָס כסא הרבנות. נאָר אַזוי ווי דער רבי האָט נישט אין גראַדזיסק קיין געהעריגע וואוינונג, וואָס ער פון דער אָנגעזאַמעלטער פענסיע אין משך פון עטליכע יאָהר זיך אויסבויען אַ וואוינונג. די ציוניסטיש מזרחי'סטישע דאָזאָרעס האָבען אָבער ערקלערט, אַז פאַר'ן רבי'ן האָבען זיי קיין שום התחייבות'ן נישט און אַז ער וואוינט אין וואַרשאַ קומט איהם נישט קיין פענסיע. דאַנע־בען זענען זיי גרייט אויסצוּנעהמען דעם רבי'ן אַלס רב אויב ער וועט וואוינען אין גראַדזיסק.

דער רבי האָט דאַן זיך געווענדעט צו הרב מאַליניצקי ער זאָל, אַלס פרע־זעס פון דער קהלה נישט אונטערשרייבען דעם בודזשעט, כל זמן עס וועט נישט זיין אַריינגעשטעלט די סומע פון 50 זלאָטעס וועכענטליכע פענסיע פאַר איהם, פאַר'ן רבי'ן. ווענען דעם האָט אויך זיך געווענדעט די אגודת הרבנים עס האָט געזאָלט זיין אַ דין-תורה, וועל־כע איז אָבער צוליב פערשידענע טעמים נישט צושטאַנדע געקומען און אין רע־זולטאַט איז דער בודזשעט איבערגעגע־בען געוואָרען אין סטאַראָסטווע אָהן דער חתימה פון'ם רבי'ן.

דאָ האָט שוין דער כעס פון די גראַדזיסקער חסידים דערגרייכט די העכסטע שטופע, מען האָט דעם זקן גענומען רודפ'ן עד לחרמה.

דער גראַדזיסקער רבי פלעגט עטלי־כע מאָל אין יאָהר קומען קיין גראַדזיסק עס איז ביים רבי'ן געווען אַ מנהג צו פּראָפּאָהרען צום רב. זינט אָבער דער מחלוקת פלעגט ער איינשטעהן ביי זיך אין בית-מדרש. דער רב פלעגט אַליין, קומען צום רבי'ן.

דאָס לעצטע מאָל, ווען דער רבי איז געווען אין גראַדזיסק און ער איז געזעסען ביים „טיש" זאָל אַ חסיד האָ־בען פערלאַנגט פון אַלטען רב ער זאָל פערלאָזען דעם „טיש" ווייל דער רבי וויל נישט אַריינקומען.

אַהיימקומענדיג האָט זיך דער אַלטער רב צעוויינט ווי אַ קינד, און אַ גאַנצען טאָג געזעסען אָנגעשלאָסען אין זיין חדר.

וואָס שייך דער בעציהונג מצד די אגו״ה-דאָזאָרעס צום אַלטען רב, ניט מען איבער פאָלגענדען פאַקט:

פיהלענדיג זיך שוין שטאַרק קראַנק, האָט דער רב זיך געווענדעט צו דער קהלה-פערוואַלטונג מען זאָל איהם ער־לויבען אַרויסצופאָהרען קיין אָטוואָצק. די מזרחי'סטיש-ציוניסטישע דאָזאָרעס האָבען מסכים געווען, אָבער די אגודה-דאָזאָרעס האָבען ערקלערט, אַז זיי וועלען נישט מסכים זיין צום אורלויב ביז ער וועט נישט געבען קיין פערטרעטער.

עס איז צוליב דעם געקומען צו אַ שאַרפען ווערטער-אויסטויש צווישען די דאָזאָרעס און ערשט ווען דער רב האָט צוגעשטעלט אַ צייגניש פון אַ דאָקטאָר איז ער בעפרייט געוואָרען.

ספּאָרט-בעוועגונג.

אַ פּוילישע ליכטאַטלעטישע חעשטשפילען אין קראָקא.

(פון אונזער ספּאָרט-בעריכטגעבער).

דער קראַקויער יודישער ספּאָרט־פעראיין „מכבי" האָט אָרגאַניזירט אויף זיין אייגענעם פּלאַץ אַ גרויסען ליכטאַט־לעטישען מיטינג, אין וועלכען ס'האָ־בען אָנטייל גענומען אַלע בעסערע יו־דישע ספּאָרט-פעראיינען אין פוילען. פון לעמבערג זענען געקומען: „דרור" „חשמונאים" און „יעוזשענקאַ", פון ווילנאַ „מכבי" פון וואַרשאַ „אשכלה" פון טשענסטאָכאָוו דער יודישער ספּאָרט־פעראיין „וואַרטאַ" און פון סאָסנאָווו „הכח". צום קאַמף זענען געגאַנגען אַ ריזיגע צאָהל פון אַנ'ערך 100 פּערזאָנען (מענער און פרויען). די רעזולטאַטען פון די ליכטאַטלעטישע וועט-שפּילען זענען נישט געווען אַמבעסטען, יעדנפאַלס איז דער מיטינג געווען אַ גרויסע מאַניפעסטאַציע פון יודישען ספּאָרט־לעבען און מיזישער אויפלעבונג. אַ דאַנק דעם קראַקויער „מכבי" האָט מען געקענט בעווייזען דעם גרויסען עולם, דאָס דער יונגער יודישער דור ענטוויקעלט זיך, און שטרעבט צו פי־זישער אויפלעבונג פון דעם יודישען פאָלק.

די טעכנישע רעזולטאַטען פון דעם מעטינג זענען פאָלגענדע:

פרויען:

לויף אויף 80 מעטער: 1) סאַלץ 11,1 סעק. 2) קאָרן, 3) גאָלדנער (אַלע מכבי.— קראָקאָ);

לויף אויף 800 מעטער: 1) קירשבוים, 3,2 מינוטען. 2) גאָלדנער, 3) „לושקאַ".

לויף אויף 4x100 מעטער) 1 און 2 מכבי קראָקאָ.

ווייטשפּרונג: 1) לעווין (מכבי — ווילנאַ) 4,32 מ. 2) סאַלץ 3,89 מ.

הויכשפּרונג: 1) לעווין (מכבי — ווילנאַ) 1,21 מ. 2) גאָלדנער 1,18 מ. 3) „לושקאַ" 1,15.

דיסקוסוואורף 1) קאָרן (מכבי קראָ־קאָ) 23,28 2) לעווין 22.27 מ. 3) גאָלדנער 21,73.

שפּערוואורף: 1) לעווין 26.82 מ. 2) קעמפּלער 17,79, 3) גאָלדנער.

קוגעלשטויס: 1) לעווין 7,14 מ. 2) קעמפּלער 6 97 3) קאָרן 6,50 מ

מענער:

100 מעטער: 1) פּאָליגאָווער (אשכלה) 12 ס. 2) שטרויכען, גרויבמאַן (מכבי).

400 מעטער: 1) פּאָליגאָווער 62.8 ס. 2) קלאָנסמאַן, גאָלדפינגער II.

1000 מעטער: 1) גאָלדפינגער II (מכבי) 3,2 מ. 2) שאַך, ליבערמאַן (דרור — לעמבערג).

3000 מעטער: 1) שאַך 10,13 מ. 2) ליבערמאַן, 3) גאָלדפינגער II.

4x100 מעטער: 1) מכבי I 51 ס. 2) וואַרטאַ (טשענסטאָכאָוו), 3) אשכלה (וואַרשאַ).

אָלימפּישע שטאַפעל: (800-400-200-100) 1) מכבי I 3,52, 2) רעפּרעזענ־טאַציע פון לעמבערג.

ווייטשפּרונג: 1) שטרויכען (מכבי) 5,66 מ. 2) ראָטשטיין (וואַרשאַ) 5,45 3) גאָלדזונדער 5,42.

הויכשפּרונג: 1) שעבערקאַ (מכבי) 1,54, 2) ראָזענבערג (אשכלה), 3) גאָל־דזענדער.

דיסקוסוואורף: 1) בראַנדייס (מכבי) 31,92, מאַיערשיק (וואַרשאַ), 31,52, פינגערהוט 28,95.

שפּערוואורף: 1) פייג (מכבי) 33 מ., 2) גאָלדזונדער, 3) שטרויכען.

קוגעלשטויס: 1) פערגעל (דרור — לעמבערג) 9,87 2) גאָלדזענדער 9 מ. 3) בראַנדייס.

אויס'ן באַנקעט, וואָס „מכבי" האָט נאָך די קאָנקורסען איינגעאָרדנעט, האָט מען בעשלאָסען אָנצונעהמען אונטער־האַנדלונגען מיט דעם פּוילישען ליכטאַט־לעטישען פערבאַנד צו אָרגאַניזירען יעדעס יאָהר מייסטערשאַפטען פון יו־דישע פעראיינען אין דער ליכטאַט־לעטיק.

ש. מלכם.

אויג אויף אויג מיט'ן טויט.

(ענדע פון 3-טע זייט).

שווינדעלט, נערוויעט, דאָס האַרץ האָט נעבאַראַבאַנעוועט, צום אַרויספּרינ־גען... פויזענד טויטען, אומצעהליגע טויטען האָב איך אין זיך געשפּירט... מיר האָט געשינען, אַז אַלץ איז אין מיר שוין טויט. איך בין שוין נישטאָ — אַ געוויסע צייט, איך ווייס נישט וויפיל, בין איך געווען ווירקליך ווי טויט, אַלץ איז געווען אויסגעלאָשען אין מיר, קיין פונק פון אַ געדאַנק, קיין ריהר פון אַ געפיהל, אַלץ אין מיר איז פּאַראַליזירט געוואָרען — נישטאָ... די צייט האָט אויפגעהערט, קיינמאָל נאָר נישט גע־ווען: איך האָב גאָר קיינמאָל נישט געלעבט...

און פּלוצלינג האָב איך זיך אויפגע־כאַפּט, אויפגעשראָקען, פערציטערט געוואָרען... ניין, איך לעב, איך וויל לעבען, איך מוז לעבען... מ'האָט מיך גאָר קיינמאָל נישט פעראורטיילט צום טויט, עס איז נאָר אַ בייזער חלום, אַ קאָשמאַר... איך בין אויפגעשפּרונגען... איך ווייס נישט צי עס איז טאָג, צי עס איז נאַכט... איך בין עפּעס גאָר נישט איך... איך לויף צום טיר — עפּעס פערשלאָסען... צום פענסטער — אייזערנע קראַטעס... איך שריי — קיינער ענטפערט... וואו בין איך? פאַרוואָס איך גאָך? בין איך וואָך? האַלט איך ביים דערוואַכען? שטעהט די צייט? איז די צייט פיליכט שוין אויך טויט? בין איך פיליכט פערריקט געוואָרען? —

און איך בין ווידער צוזאַמענגעבראָ־כען — איך בין וואָך... עס איז קיין חלום... מ'האָט פיהרט מען מיך אַרויס אין הויף... אַ דאַך איבער'ן קאָפּ... אַ סאָלדאַט שיסט אויס — און אַלץ איז בעענדיגט... איך בין מצהר נישטאָ, פער־שוואונדען, אויסגעלאָשען אויף אייביג... איז דאָ אַנ'אייביגקייט?

און איך פערטראַכט זיך... איך בין עטוואָס רוהיגער... איך וויל אין עט־וואָס זוכען אַ טרייסט... אַ בערוהיגונג, אַ שטיצע... אַ זין... איך געפין אָבער גאָרנישט... אַלס אינטעליגענטער, אַלס רעוואָלוציאָנער האָב איך קיין גאָט קיינמאָל נישט געהאַט, קיינמאָל אין איהם נישט געגלויבט... פיליכט אַלס קינד... איך וויל ווערען רעליגיעז... אַ ך אַרויף צו גלויבען... מ'קאָן נישט ווערען אויף איינמאָל רעליגיעז, גלוי־בען, עס געהט נישט... איך בין מקנא גלויביגע אין אַ העכערער קראַפט, אין אַ גאָט, אין אַ האַר פון דער וועלט, דער האַר טון לעבען און טויט. איך פיהל זיך פערייתומט. איך האָב נישט צו וועמען צו ראַפען, צו וועמען צו בעטען. ווי האָב איך דאָס געלעבט כמעט פערציג יאָהר אָהן אַ גאָט, גע־לעבט, אַלס אַ צוּפעליגע בעשעפעניש!..

מיין גייסט, מיין אינטעלעקט פלאַ־קערט אין מיר אויף ווי פאַר'ן פערלאָ־שען ווערען. איך פּרובּיר זוכען טרייסט אין דער פילאָזאָפיע, וואָס איך האָב אַזוי פיל געלערנט און געלעזען... זו־כען טרייסט אין דער וויסענשאַפט, צו וועלכער איך האָב זיך געוואָרט גע־ווידמעט... איך האָב געזוכט אין דער פילאָזאָפיע, אין דער וויסענשאַפט כאָטש איין געדאַנק, איין וואָרט, וואָס קאָן מיך טרייסטען, וואָס קאָן מיך בערוהי־גען... ביידע, אי די פילאָזאָפיע, אי די וויסענשאַפט, פערלאָזען מיך. איך גע־פין גאָרנישט. איך מוז שטאַרבען, אַזוי אומזיניג, אַזוי אומדערוואַרטעט געצווי־נגט ווערען — דאָס איז געוויס, דאָס איז בעשטימט — און קיין שטראַהל פון טרייסט. און איך דענק ביטער: וואָס איז ווערט די פילאָזאָפיע, וואָס איז ווערט די גאַנצע וויסענשאַפט, ווען זיי קאָנען נישט בייטשטעהן, טרייסטען, העל־פען אין דעם פערצווייפעלטען, ערנ־סטען מאָמענט. גערויש געלעבט, אומזי־ניג שטאַרבען.

און די, וואָס האָבען מיך פערורטיילט צום טויט, און די, וואָס וועלען אויספיהרען דעם משפט אויף מיר, אַ אומשולדיגען — די ווילען דאָך שאַפען אַ נייעס לעבען, די ווילען דאָך סאָציאַ־לע גערעכטיגקייט.. ווי ווילען זיי דאָס שאַפען, דורך טויט? פאַרוואָס איך צוליב וואָס? איז אַ מענשליכער לע־בען אַזוי נישטיג, אַזוי לייכטזיניג, אָדער זיך שרעקענדיג פאַר'ן אייגענעם טויט, טויטעט מען אַנדערע אין נאָמען פון אַ העכערען, פון אַ גערעכטערן לעבען... איז דאָ זין? איז דאָ עפּוואָס, וואָס קאָן מיך בערוהיגען, וואָס קאָן זיי בערוהי־גען, ווען זיי, מיינע שופטים, זענען נאָך פעהיג צו דענקען, פעהיג צו פיהלען מענשליך? בין איך פיליכט בעסער, מענשליכער פון מיינע ריכטער? האָב איך אויך נישט אַ לעבען גענומען, אַז דורך מאָרד קאָן מען שאַפען אַ נייעס, אַ שענערן, אַ בעסערן און גערעכטערן לעבען? האָב איך זיך ווען עס איז ערנסט פערטראַכט, וואָס הייסט טויטען אַ מענשען? וואָלט איך היינט געהאַט די מאַכט אין האַנד, וואָלט איך בע־סער געווען, וואָלט איך גערעכטער גע־ווען? די וועלט איז משוגע געוואָרען, פיליכט שטענדיג אַזוי געווען. די וועלט איז אַ שלאַכט-הויז... ווען מיינע ריכטער זעלבסט וועלען פיליכט מאָר־גען פעראורטיילט ווערען צום טויט, וועלען זיי אויך דענקען און פיהלען, וואָס איך און ווי איך. ווען איך זאָל געראַטעוועט ווערען דורך אַ וואונדער פון טויט... ווען איך זאָל בעפרייט ווערען, וועל איך ווידמען מיין לעבען צו בע־קעמפען דעם טויט-אורטייל. איין מענש קאָן נישט, דאַרף נישט, טאָר נישט פער־אורטיילען דעם צווייטען צום טויט... כל-זמן איין מענש וועט פעראורטיילען דעם צווייטען צום טויט, וועט קיין גע־רעכטיגקייט, קיין ווירקליכקייט לעבען נישט זיין אויף דער וועלט.

אָבער וואונדער געשעהען נישט, און איך מוז שטאַרבען... אַלע וועלען שטאַר־בען, נאַטירליך אָדער געטויט-ווערען, געטויט ווערען אַלס שולדיגע אָדער אַלס אומשולדיגע... לעבען איז נאָר אַ צו־פאַל, אָבער דער טויט איז אַ נויטווענ־דיגקייט, אַ שטענדיגקייט. עס ביט נאָר טויט... אַלץ שטאַרבט אָפּ... פון לעבען נישט, נאָר מען שטאַרבט אָפּ אומאויס־הערליך... און וואָס מאַכט עס אויס, קומט די ענדע, דער סוף, דער ווירק־ליכער שלום שוואָס פריהער, עטוואָס שפּעטער — שטאַרבען מוז מען. מוז מען?.. פיליכט קומט אַ וואונדער און מיין לעבען איז געראַטעט... פיליכט שלאָפען נישט מיינע ריכטער... פיליכט פלאָגט זיי דאָס געוויסען... פיליכט וואַכען זיי נאָך מיין אומשולד... פיליכט אין לעצטען מאָמענט וועלען זיי דאָך אויסגעפינען מיין אומשולד און מיך בעפרייען... פיליכט וועט געשעהען אַן־אַנדער וואונדער, אַ נס, און מיין לע־בען וועט געראַטעט ווערען... ווער ווייס דאָס, אַז וואונדער, נסים טרעפען נישט, אַז זיי קאָנען נישט טרעפען?...

און עס עפענט זיך די טהיר און עס קומט אַריין אַ מאַן... מיין בלוט אין פערגליווערט געוואָרען... דער יעניקער איז דאָ... אָט איז דער טויט...

דער טשעקיסט אָבער האָט אויסגע־רופען: די ביזט פריי... חבר, געה נאָך הויז... דיין אומשולד איז אויסגעפונען געוואָרען... עס איז געווען אַ טעות...

איך בין בעפרייט. דאָס לעבען איז מיר צוריקגעגעבען געוואָרען... אָבער פון דאַן אָן זעה איך פאַר מיינע אוי־גען געהאַנגענע, געשאָסענע...

ער האָט אין מיטען פּרוּזע אָפּגעה־האַקט. שרעקליך האָט ער אויסגעזעהן... אויסגעשעפּט, אויסגעלאָשען.

רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום:
מ. בראָדערזאָהן, ל. בראַנט,
ח. י. בזשוסטאָווסקי, ב. זינגער
פעראַנטוואָרטל. רעד.: ח. קויפמאַן
אַרויסגעבער: פערלאַג „ניַיער פאָלקסבלאַט", פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיוו מיט פאַי-האַפטונג.

קאָנצערט-דירעקציע אַלפרעד שטרויך.
טעלעפאָן 13-84.

זאַל פילהאַרמאָניע.

מאָרגען, מיטוואָך, דעם 14 סעפּטעמבער 1927

נור 1 קאָנצערט

פון דעם ליריש-דראַמאַטישן טענאָר

סערגעי ראַדאַמסקי

ביים קלאַוויר:
דירעקטאָר Teodor RYDER

פּראָגראַם: אַלט-איטאַליעניש מאָדערנע שפּאַנישע לידער און רוסישע פון ראַכמאַנינאָוו, גרעטשאַנינאָוו, מוסאָרגסקי. אַריעס פון די אָפּערעס: דעמאָן, ריגאָלעטאָ, מאַסקאַ, קאַרמען, שניעגורטשקע, קאַוואַליר די עקיב, טוראַנדאָט מענאָן און פיל אַנדערע רוסישע פאָלקס-לידער.

אַיינטריטס-קאַרטען זענען שוין צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל. 867

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל

מעבעל

בעפאָר איהר איבערציַיגט אייך נישט אין מיין

מעבעל-געשעפט

44 גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44

טעלעפאָן 62-56

Ch. ŁAZNIK

נור ביי מיר קענט איהר מעבעל שעהנע גוטע בעקומען פערשידענע און ביליג.
בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, סאַמאָוואַרען, אַנציגער א.אז.וו. איך צאַהל די העכסטע פּרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

לעטשניצע „Sanitas" Cegielniana 29, tel. 44-51.

פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען און ערצטע, דענטיסטען-קאָכינ.

נעמען אָן פאָלגענדע דר.:
ד"ר ענגעל
„ פריד
„ גערשטיין
„ גוטשטאַט
„ אימיד
„ איציגזאָן
„ קאַצענעלזאָן
„ ס. קאַנטאָר
„ לעווינזאָן
„ פרוי לעווינזאָן

ד"ר לאַסקי
„ ש. מאַלאַוויסט
„ מאָרדכאָוויטש
„ פריבולסקי
„ ה. ראַכאָווסקי
„ ג. ראָזענבערג
„ פרוי ראָזענבלאַט
„ שאַיעראָוויטש
„ א. שטיינבערג
„ י. שטיינבערג

צאַהן-ערצטע

צוקער
גרינשטיין-האַרקאַווי

קרעניצקאַ-ציפין
שאַצקאַ

אַנאַליזען פון אורין, בלוט א. ז. וו. 941

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט

ד"ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	12—9½ 5—4
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12.36—
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	1 —
ד"ר בערנשטיין	פרויען און געבורטס-הילף	4—9

קוואַרץ-לאַמפּע, ראַדיאַציע, שפּרינגמאַשינען, אַנטי קוואַרץ אַ. א. ז. וו. אַנאַליזען, אינהאַליאַציע, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויך פּריוואַט-שפּיטאָל — היילונג אין שפּיטאָל. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אַנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אורין, בלוט אין בלוט. 1130

אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א

דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאַהן-ערצט	2—10 נ"מ.
ד"ר לאַזשינסקאַ סמאַראַנסקאַ	צאַהן-ערצט	7—3

קינסטליכע ציין, קראָנען, פּלאָמבען א. אז. וו.
די לעטשניצע איז אויך מעגליך די שבת.

וואָרנונג!

דערמיט מאַכען מיר עפענטליך בעקאַנט, אַז אַ געוויסער

אַרוז האָרן, פּעפּער-גאַס 7

האָט אויף אַ שווינדלערישען אופן פערקויפט אַ נישט מויגבאַר פערד אַלס אַ גוטס פאַר אַ סומע פון 505 זל., ד. ה. 330 זל. מזומן און 175 זל. אַ וועקסעל, אויס-געשטעלט אויף פ. פּיק, וועלכעס האָט אפרים סראַלא. דאָס פערד איז איהם צוריק-גענומען געוואָרען, ווייל ס'איז נישט געווען טויגבאַר און מיט גרויס מיה און סקאַנדאַלען איז געלונגען דער סעקציע פון פליייש-פיהרער ביים פאָלקס-הויז (זאַוואַדזקאַ 5) אַרויסצובעקומען פון דעם אויבענדערמאַהנטען פּאַרשוין 300 זל. דעם וועקסעל און 30 זל. געלד וויל ער בשום אופן נישט צוריקגעבען.

מיר וואָרנען דער עפענטליכקייט, דעם וועקסעל נישט צו נעהמען, ווייל ער וועט נישט געצאָהלט ווערען און דער ענין געהט איבער צו דער פּראָקוראַטור.

סעקציע פליייש-פיהרער אין לאָדז
ביים פאָלקס-הויז, זאַוואַדזקאַ 5. 889

שטיהל געבעטע

פערשידענע פאַסאָנען פון גאָבעלין, ווי אויך גוט לעדער און מאַראָקאָ-צעראַטע שטעהט אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל

ווי אויך

טאַפּעציר-געגענשטענדע

קאַנאַפּעס די נייעסטע פאַסאָנען, מאַטראַצען אין 3 גאַ-טונגען אויך בעקומט מען ביי מיר סאַלאָן-גאַרניטורען, אויף זייד-פאָטעליעס, ווי אויך גאַנדאַלקעס, קאָוויע טישלעך, רונדע טישלעך, פעלד-בעטען, מיט סטרונישענס, אויך שטיהל צום פאָלסטערן פאַר טאַפּעצירער פערשידענע פאַסאָנען פון בעסטען אויסגעאַרבייטען האָלץ

בעקומט איהר — נאָר ביי —

ג. לעוואָוויטש, פּולנאָצנאַ 5

ביים גאָלדשמיד

א. קירשענבוים,

פּעטריקאָווער 31

בעקומט מען פערשיד. גאָלד- און זילבער- אויסאַרבייטונגען, ווי אויך פון פּלאַטין, אייבפּאַ-סונג פון טייערע שטיינער. אויך נעהם איך אָן פערש. רעפּאַראַ-טורען צו מעסיגע פּרייזען. 206

א רעפּרעזירקע,

ווי אויך נייטאָרינס צו סיינטערס ווערען פון זאַ-פאַרט געוואַלט ביי אַרוחים שטאָלדניאָווע 18

אַ קיויאַליפיצירטער

גאַרן-וויקלער

אויף האָלץ-שפולען. גלייך זיך צו ווענדען: מעכאַנישע גאַרן-פאַבריק פ. רובינשטיין-קילינסקי 16

היילפּעדאַגאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבעפעהיגטע און שווערערציהבאַרע קינדער שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, מויגשטוממיטע)

Dr. med. A. Szmirgeld

נערווען-ערצט.

עלעקטריזאַציע, ליכטהיילבעהאַנדלונג.

CEGIELNIANA 5, tel. 51-89

עמפפאַנגט פון 5 — 7 אָוונט.

Dr. med.

M. Kerszner

קינדער-קראַנקהייטען.

זיעלאָנאַ 16 טעל 51-96
נעמט אָן פון 3 — 4 און פון 6—7. אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 9—12 מיטאָג און פון 4—5 נאָכמיטאָג.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספעציאַליסט פאַר הויט, האָר און געשלעכט קראַנקהייטען, מענער-שוואַכקייט. רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 6—9 און אָוונט

Dr. RABINOWICZ

3 ZIELONA 3 963

צוריקגעקעהרט.

אַכטונג ה"ה פּריזערס!

מיין פּערפומעריע-געשעפט איז פערגרעסערט מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע קעלנישע און בלומען-וואַסערן צום פּרייז פון 4 זל. אַ קילאָ. וועשוואַסער 3 זל., פּיקסין—7.80, ווי אויך אַלער-ליי פּרידיער-צובעהערט צו קאָנקורענץ-פּרייזען

J. Drukier

מיט צלאָנג

II ZAWADZKA II

קומט און איהר וועט זיך איבערציַיגען!

אין דער נייע ערעפענטע

דרוקעריי

ה. יאַסקאָוויטש פּאָלודניאָוואַ 2

ווערט אויסגעפיהרט אַלע אַרט דרוקעריי-אַרבייט ווי: אַפישען, אויפרופען, קאָפּערטען, בריף-בויגען, קלעפּסידרעס א.ז.וו.
בעמערקונג: 12 וויזיט-קאַרטען נאָר 1 זל.
מיט אַ פּרעמיע אַ סטעמפעל מיט זיין נאָמען אומזיסט. 813

צאָהן-ערצט LEKARZ-DENTYSTA

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08

אַלע זאַכען פון צאָהנערצטליכע ציהען און מויל-קראַנקהייטען. צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספעציעל פאַר לאָזע שמאַרימען פון קינסטליכע צעהן. נעמט אָן פון 9—12 און פון 3—7 אָוונט. ביליגע פּרייזען 1451

עלטערן!

פאַר 3 זלאָטעס אַ וואָך ווערט געלערענט מיט קינ-דער וואָס לערנען אין פאָלקס-שולען: חומש, רש"י נ"ך משניות, גמרא יהדות היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברע-איש און יודישע בריה זעלבסט צוזאַמענשטעלען דורכ'ן בעקאַנטען אָרטאָדאָקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. ראַ-זענפעלד, פּלאַץ וואָלנאָשטשי 6 קווער אַפּ. רעכטס 2 שט. בעט. ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפאַנגער פון 5 יאָהר אַן!
אַ שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאָלג גאַראַנטירט!

ד"ר י. אינפעלד

42 וושכאָדניאַ 42

אינקאַסענטען

ווי אויך

אינקאַסענטקעס

ווערען געזוכט אין פערריין „בית-לחם" וושכאָדניאַ 70. צו מעלדען זיך פון 11 ביז 2 מיטאָג און פון 5 ביז 8 אָוונד. 906

כ'זוך 2 שטיבער מיט אַ קיך

אויסצומיעטען פאַר 1 שטוב מיט אַ קיך מיט אַ בעהערינע צוצאָהלונג אויף בזשעזשינער גאַס. 806
אָפפערטען אָבצוגעבען אין אַדמיניסטר. פאַר H. S. 69

אוי:פּאַרטייאישער פעראיין פון יודישע צייטונגס-פערקויפער.

מיטוואָך, דעם 14. סעפּט. 7 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאָר אין פעראיינס-לאָקאַל, פּעטריקאָווער 66

אַ פערזאַמלונג

רעפערירט וועט ווערען, וואָס פאַר אַ שטעלונג מיר זאָלען אָננעהמען צו די שטאָט-ראַט-וואַהלען א. ד. ג.
חברים! געדענקט, אַז עס האַנדעלט זיך אין אייגענע אינטע-רעסען, דעריבער ערשיינט אַלע.
קיין איינער טאָר נישט פעהלען.
מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

---

2 צימער, עווענטועל 1 צימער

פּאַרטער, אין צענטרום פון שטאָט, ווערט פון זאָ-פאָרט געזוכט. אָפפערטען אָפּצוגעבען אין אַדמיניס. אונטער „Mulbsjaw" 909

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַפּאָפּאָרט	נאָז, האַלז, אויערן קר.	11-10 3-2 6½—7½
ד"ר רוזשאַנסקי	הויט-און געשלעכט-קר.	11—10 1—?
ד"ר גאָלדשטיין-מאַלאָ	אויגען-קראַנקהייטען	2-1
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ראָזענטאַוויץ	קינדער-קראַנקהייטען	12-10 4-3
ד"ר פּאַפּיער"ני	פרויען-און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטן	5-4 זונ. 1-2
ד"ר וויינבערג	אינערליכע קראַנקהייטען	11-1 8½-7
ד"ר סמופּעל	רענטגען	12—2 4-6
א. בראָדזינסקי	צאַהן-ערצט	7—3
נ. ראָזעס	צאַהן-ערצט	2—9

צאַהן-פּלאָמבירונג, בעליכטונגען, קראָנען, מאָסטען, א. אז. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלײַכטונג, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע ערצטליכע אַנאַליזען. א קדם פאַר שוואַכלער.
אַנמעלדונגען בעגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכם.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
חוזים אין די ד שבת.

קאַליגראַפל. בערמאַן!

וואוינט יעצט אויף זאַוואַדזקאַ 19, פראָנט 1 שטאָק. און לערנט שעהן און שנעל שרייבען אין 15 לעקציעס אויך גוט אַ יודישען בריף אין פערלויף פון אַ חודש.

תקעו בחודש שופר

בכסה ליום חגינו

כי חוק לישראל הוא משפט...

זאָל מען זיך ווענדען גלייך אין ביוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, זוויישען זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אָנטייל. קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטייערן און פּוילען, אַפּעלאַציעס, פּעטיציעס, אַרהאַלאַניעס, רעקורסען, ווענען פעטער און קאָ-מיסאַריאַט-רעשאָנדע, ביטעס וועגען דירה און אַוושטענ-ראַזוועטשי און אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שותּפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָוויזיעס, קאָרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

עצות וועגען מילימער-ענינים

ווערט ערטיילט דורך אַ מיליטערישען ספעציאַליסט פון 4-7 אָוו.
רבנות-קאַנטוליענט י. מאַנעלאַ,
פּעטריקאָווער 17. זאַכאָדניאַ 52
שנעל, רעעל און ביליג!

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 81.
Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]